

A 3957

EDUARD WILDE

PISUHÄND

A 3957

PISUHÄND

PISUHÄND

PIIBUHÄND

Joh. Felsbergi ja A. Tetermanni trükk, Tallinnas, 1913

EDUARD WILDE

PISUHÄND

KOLME WAATUSEGA LÖBUMÄNG

TALLINNAS
KIRJASTUSE-ÜHISUS „MAA“

Etenduseluba annab Kirjastuse-Ühisus „Maa“, Tallinnas
Järeltrükk ja tõlkimine teistesse keeltesse keelatud
(1911. a. 20. märtsi seadus)

EDUARD WILDE poolt on waremalt ilmunud:
TABAMATA IME, nelja waatusega näidend
1 rbl 35 kop.
KIRJASTUSE-ÜHISUS „MAA“

EMSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim.

Kirjandusmuuseumi

Arhiivraamatukogu

1959:1496

Wana Westmann.

Mathilde }
Laura } tema tütreid.

Ludwig Sander, tema wäimes, ehitus-insener.

Tiit Piibelegt.

Liina, Sanderite toatüdruk.

Esimese ja teise waatuse wahet on mõned kuud, teise ja kolmanda wahet paar päewa. Kõigi kolme waatuse mängupaik on insener Sanderi töötuba.

MÄRKUS PIIBELEHE ETENDAJALE. Et Piibelegt mitte murret ei kõnele, waid ainult Tartu-Wõru murdega segatud kirjakeelt, siis wõib Tallinna- näätleja, kes murdega hästi toime ei saa, murdelist ollust oma keeles weelgi wähendada, kuna paikades, kus muid murdeid kõneldakse, Tartu-Wõru idiomi asemele ka kohalikku wõib wõtta.

ESIMENE WAATUS

Insener Sanderi töötuba.

Tagaseinas lahtine tiivuks, mis saali viib, paremal pool eeskojast tulew kinnine uks, pahemal pool kaks akent vastu uulitsat. Akende wahekohal seisab joonistuslaud paberite ja tarbenõudega, parempoolses eesnurgas kirjutuslaud, pahempoolses eesnurgas sohva ja paar tugitooli, tagaseinas kaks raamatukappi; istmeid siin ja seal, sohva kõrval suitsetamise-lauake, kirjutuslaua lähedal telefon jne.

Ludwig Sander, äiaga jutus, seisab kirjutuslaua otsas, kätt selle servale toetades. Wana Westmann, suwipalitu seljas, kübar ja hõbenupuga kepp käes, on minekul.

Westmann.

Aga sehkendus peab nädala lõpuks walmis olema.

Sander.

Ma teen ta sulle paari päewaga, papa.

Westmann.

Na, na, siis wõiks minu näituse-pawiljongist kergesti koeraputka saada!

Sander.

Ma loodan, et sa tööga rahul oled.

Westmann.

Koeraputka ongi ju see ülesanne tiplumeeritud insenerile, ja ma wõiksin plaanikese niisama hästi mõnelt nooremalt koolipoisilt tellida; aga et mu tubli wäimeespoeg suuremate ja temale kohasemate töödega mitte just üleliia koormatud ei ole — —

Sander.

Hm — (*hammustab huult ja vaikib*).

Westmann.

Muidugi annaksin ehitusegi inseneriherra hoolde — mul enesel on tõeste küllalt rühkimist — aga mine tea, mis äpardusi ehk jälle wõib juhtuda!

Sander.

Äpardusi — ? Sellesamakesega — ?

Westmann.

Na jaa — müürisid tal ei ole, mis wõiksid kokku langeda, pikka korstent ka mitte, mille kurk kinni ummistaks, ning silda, mis wette sulpsaks, ta juure ei wi. Aga siiski —

Sander

üminal.

Ikka needsamad wanad asjad!

Westmann

teritatud häälel.

Aga nad on igakord jälle uued, kui ma su nägu näen! Kui ma sind siin lauas näen istuwat ja mitte (*joonistustlaua poole*) se a! Ja kui ma wäljas kõrgeil telingitel teisi näen liikuwat ja mitte sind!

Sander

tasa.

Ma ei istu mitte just wabatahtlikult siin lauas — mitte enda algatusel —

Westmann.

Ja muidugi! Nüüd on Mathilde süü, et inseneri-herral ametikohast tööd ei ole! Midagi ometi peab terve inimene tegema! Ja mis sa nüüd teed, eks see ole siiski ikka parem kui mõne ehituse-õnnetuse pärast omaste häbiks pogrissidida!

Sander.

Ega õnnetused kiwa ja kända mööda käi —

Westmann.

Ei, waid halbu insenerisid mööda!

Sander.

No, papa, kas sinugi ettevõtted siis alati õnnestasiwad?

Westmann.

Ja, pojuke — peale ühe: wäimehe eest maksin liiga soolast hinda!

Sander.

Soo — hm —

Westmann.

Aga seegi käib vähem minu kui mu tütre arwesse. Muidu tuletan sulle meeles: Westmann tuli Wene saabastega linna, ja nüüd on ta Westmann Westmanni uulitsast!

Sander.

Sinu wäimehel on elu weel ees — Sanderi uulits pole ka mitte täiesti wõimata.

Westmann.

Siis peaks Westmanni uulits pärast Westmanni surma seks ümber ristitama. Kahtlen, et põhjust leitakse. Wõi loodad oma uue ameti peale? Oh, kullake! Ärap sekski natuke nuppu tarwis läheb — n u p p u, sõber, n u p p u (*koputab endale kepini-puga otsaette*)!

Sander.

Sa oled kurjas tujus, papa.

Westmann.

Ei — kurwas, ütlemata kurwas tujus! Sest mis wõib siis kurwemat olla, kui et wanal Westmannil wäimees on, kes paremat ei taipa teha kui ajalehe-õpipoistele ja külakoolmeistritele kongurentsi — nüüd, kus linn wärskest tööstuse-elust mühab, kus maapind kaardu lööb uute äri-liste ehituste all, kus mul omagi kruntidega kõiksugu plaanid on, mis inseneri nõuawad! Wee wõtab silmast mõte, et sinu asemel teisel taskuid täidawad ja endile nime teeniwad — jah, et ma isegi mõne wõõra ukse pihta pean koputama!

Sander.

Seda pole sul waja. Ma olen ju ka laitmata tööd teinud.

Tagatoas on Mathilde ja Laura waheaegu nähtawale tulnud. Esimene, kübara ja pealisriidega, laseb õde endal loori siduda. Laura, temast noorem, on kleidi wäel; ta lonkab kergesti pahemat jalga.

Mathilde.

Juba kisute jälle! Papa, sa ei tohi Ludwig meeoleolu rikkuda, ta peab oma romani kallal töötama!

Westmann.

Mina tema meeolu? Tema minu meeolu!

Mathilde.

Aga sa ei luuleta, papa.

Westmann

rinnatoonil.

Ei, Jumalale tänu, mul on mehearude weel peas! (*Wiskab kübara pähe ja pöörab minema.*)

Lõunale ärge mind oodake — saan alles õhtuks linnast välja. Ärimehe tööpäew on pikem kui luuletaja oma. (*Ust awades üle öla Sanderi poole äärmise põlgtusega*)

Luuletaja! (*Ära.*)

Mathilde

astub ettetuppa.

Teie purelemine hakkab tõesti juba närwide peale käima!

Sander

nukra tusaga.

Mitte sinule üksi!

Mathilde.

Aga see lõpeks, kui sa tööga kord walmis saaksid.

Sander

ohkab.

Mine saa sedawiisi walmis!

Mathilde.

Ära pane teda tähele, Ludwig! Ära tee temast wäljagi! (*Tahatuppa käskiwalt*)

Laura, too minu pompadur!

Sander.

Ja, sul on hea rääkida, aga minu õrn luuletaja-hing —

Mathilde.

Sellele tõmba elewandi nahk peale papa wastu — sa tunnistad ennast ju ka filosofigs!

Sander.

Westmanni papa materialismusele ei pea ükski muu filosoфия wastu — nii paksu nahka ei olegi!

Mathilde.

Sa näed liiga mustalt, paike! Papa ei ole mitte idealideta. Talle meeldiks kahtlemata, kui tema wäimehest mõne mitte-ärilisegi wõidu puhul awalikult kõneldaks. Ning sellele eesmärgile jõuaksid oma raamatuga.

L a u r a

tuleb ja annab talle prompaduri kätte.

M a t h i l d e.

Aga sa näed, et mul ka kindaid käes ei ole!

L a u r a

läheb tagant kindaid otsima.

M a t h i l d e.

Kui kaugel sa siis nüüd oled, Ludwig?

S a n d e r

on kirjutuslauda istunud, käsipõsekil.

Mitte palju kaugemal kui olin. See elu ühises suvekorteris papaga —

M a t h i l d e.

Sa töötad ju enamasti siin.

S a n d e r.

Palju mul sestki kasu on. See siin on ju nüüd meie ühine sissesõidu-korter, kus ma, nagu praegugi nägid, eksitamise ja pealetikkumiste eest sugugi paremini pole kaitstud.

L a u r a

toob õele kindad.

Mathilde

lööb pilgu nende peale.

Pimekukk! Need on ju sinu omad!
(*Wiskab kindad Laurale tagasi, kes neid ümber läheb wahetama.*)

See lõpeb ju pea. Tulewal nädalal kolime linna, kui ilmad ei parane; siis on neil ja meil jälle oma korter.

Sander.

Aga kui ilmad paranewad — ?

Mathilde.

Siis kolime ikkagi, kui sinu töö seda nõuab.

Sander

ohkamisi.

Ah ja! Helewust, helewust oleks waja, ja see tuleks, kui wähegi rahu saaks!

Mathilde

otsustawalt.

Siis kolime!

Aga Laura, kuhu sa's jääd?

Laura

tuleb kinnastega.

Mathilde

wõtab kindad vastu ja waatab aknast.

Wäljas on weel märg — too minu kallid sisse, Laura, eeskojas on weidi pime!

L a u r a
rahulikult pead väristades.

Ei! (*Läheb pikkamisi saali tagasi.*)

M a t h i l d e.

Wäänkael!

Ludwig, too sina ise!

S a n d e r
toob kalossid eeskojast.

M a t h i l d e
neid jalga pannes.

Aas jäi sisse—Ludwig, kohenda natuke!

S a n d e r
*kummardab ja näpib teise kingapaela aasa
 wallale.*

Soo!

M a t h i l d e.

Aga kõigest hoolimata on ometi kindel,
 et raamat sügise jooksul ilmub?

S a n d e r.

Ja — hm — loodetawasti —

M a t h i l d e
üles nõksatades.

L o o d e t a w a s t i ?

S a n d e r.

No ja—kõik ripub ju oludest, paikene—
 ilmad — terwis — meelemõnu — hingelik
 tasakaal — õnnelik inspiratsioon —

M a t h i l d e
talle ligemale tikkudes.

See kõik on mul ammu tuntud — ma mõistan seda peast! Aga juba kewade oli sul eelwiimane peatükk käsil!

S a n d e r.

E e l - e e l w i i m a n e , a r m a s l a p s .

M a t h i l d e .

Miks mitte eel-eel-eel-eelwiimane! Sa ütlesid mulle: e e l - w i i m a n e !

S a n d e r .

Soo? — Ja, aga see wenis nii pikaks, et ma ta kaheks pidin poolitama —

M a t h i l d e
temale veelgi lähenedes.

Siis ehk wenib wiimne peatükk nii pikaks, et sa ta kolmeks wõi neljaks pead „poolitama“?

S a n d e r

tasa.

Muidugi wõib veel peatükk wõi paar juure kaswada — seda juhtub kõige suurematele —

M a t h i l d e .

Nüüd kaswab peatükka juure, enne oli peatükka järjest ümber töötada!

S a n d e r.

Ka seda juhtub kõige suurematele —

M a t h i l d e

temaga silm silma vastu.

Pea suu! — — Ma küsin sinult: on sellega öeldud, et sa raamatut ka tänawuseks hooajaks walmis ei saa — kolmandaks tähtajaks juba, mis sa mulle oled töötanud?

S a n d e r.

Äga kulla laps, luuletöö ei ole mitte saapapaar — mitte ööjakk — mitte kringel, mida tähtajaks — —

M a t h i l d e

jalaga põrutades.

See on skandal! — Skandal on see! — Meie wäikesed sulematsid kirjutawad paar romani ja näitemängu aastas — sina ei saa kahega ühtainust! Teist aastat teab linn, et sa kirjutad, ma olen seda igalpool rääkinud, kõik ootawad sinu raamatut, kõik küsiwad, ma ei mõista neile enam wastata, mõned ei usugi enam, et midagi tuleb, juba tehtawat pilkawaid märkusi — —

S a n d e r

wiiksatawalt.

Ma palusin sind omal ajal —

M a t h i l d e.

Sa palusid mind waikida — ja! Aga kas ma siis suutsin! Kas arwad siis, et mul kerge ja lõbus on elada arwamise all: ta ostis omale mehe! — — Ostmine ei ole häbi — ma tean. Oma ausa raha eest wõid osta, mis tahad. Aga kui juba ostad, ja kalli hinna eest ostad, siis peab see ka midagi olema, ja ma tahan näidata ja püüan korda saata, et ma raha mitte maha ei ole wisanud, sest see on häbi!

S a n d e r

wäikse waheaja pärast.

Raamat ilmub — sa wõid julge olla —

M a t h i l d e.

Ta ilmub kolme kuu jooksul — nüüd määran mina tähtaja! (*Pöörab wuhinal eeskoja poole; ukse juurest õele saali.*) Ma ei tule enam siia; kell kaks oled waksalis, Laura, mul on palju pakkisid! (*Ära.*)

S a n d e r

hägab üle otsaesise ja juuste ning kõnnib murelikult meeliskledes paar korda edasi-tagasi; waatab siis taskukella ja ümiseb.

Wõiks juba siin olla — kümme minutit üle. (*Awab akna, wahib uulitsat mööda üles ja alla ning wäristab pead; tagasi astudes rahutult.*)

Hm — ega ta ometi unustanud — ?
(*Wajub mõtetes kirjutuslaua ette istuma.*)

L a u r a

on waheukse läwele ilmunud, kust ta aeglaselt läheneb; ta kõneleb pikkamisi, weidi lapselikul kõlawärwil ning iseäraliku selge diktsioniga.

Sinu põli ei ole just kuldne, Ludwig.

S a n d e r.

Nagu näed. (*Ohkab.*) Mulle ei tehta paraku mitte kergeks, oma kõrgemat ja sügawamat elu elada ses saatuse seotud ühenduses!

L a u r a.

Mina sinu asemel — ma ei tea, mis teeksin.

S a n d e r.

Wist midagi, mis õige ei oleks. Abielu ja perekond panewad kohuseid peale, mille seast kannatus armsate nõrkustega minu arust esimene on.

L a u r a.

Sa näed oma romaniga nii palju waewa — ma aitaksin sind, kui wõiksin.

S a n d e r
nõrgalt naeratades.

Usun küll, sul on helde süda, aga mind ei wõi keegi aidata.

L a u r a.

Kas ei tohiks nüüd juba pisut kuulda saada, mis seal kõik ette tuleb?

S a n d e r.

Ei, kulla laps, see jääb ikka weel minu kadedalt hoitud saladuseks.

L a u r a.

Ma ei hingaks sest ju kellegile, kõige vähem Mathildele, keda ainult raamatu illumine näikse huwitawat.

S a n d e r
wäristab pead.

Ei, Laura, sest niisuguse enneaegse paljastusega annaksin oma loomise-rõõmust kõige parema osa ära — nagu magusa koore piima pealt.

L a u r a.

Aa — seda sa ei tohi! — Aga et see nii wisa on edenema, see sinu loomisetöö — kas ehk juhtub kirjanikkudele wahel, et neil ainest nappus tuleb, et peab sündmusi waewaga otsima — sündmusi ja algupäraseid isikuid — ?

S a n d e r

poole kõrwaga kuulatades.

Teadagi, teadagi — kõik tuleb otsida —
kõik waewaga wälja mõelda —

L a u r a

toetab toolile, mõtlemisi naeratades.

Ma wõiksin sulle midagi anda — mi-
dagi otsekohe elust — — ilusa wäikse epi-
sodi —

S a n d e r.

Mis see siis on?

L a u r a.

Ma pidin mõne päewa eest surma saa-
ma —

S a n d e r.

Na, see poleks mitte iseäranis ilus
olnud!

L a u r a.

Ei, aga kudas mind päästeti.

S a n d e r.

Siis kõneled ikka tõtt? Sest pole sa
meile weel sõnagi lausunud.

L a u r a.

Ei. (*Wüwitamisi.*) On asju, mida tahaks
o m a l e hoida. Nagu sina enda loomise-
rõõmu.

Sander.

Soo, soo.

Laura.

Aga kui see sinule kudagi kõlbaks — nii
wahele paigutada — wäikseks winjetiks —
ja kui sul üht omapärast kuju waja oleks
— — ma ei tea ju midagi —

Sander.

Eks näe, eks näe — aga kus ja kudas
see siis oli?

Laura.

Linnas, neljapäew — teel waksali poole.
See siin (*tähendab pahema jala peale*) teeb
mu kohmetumaks ja mannetumaks, kui ma
olen. Astun, mõned pakid käes, üle uulitsa,
seisan parajasti keset sõiduteed — seal
tuiskab nurga tagant üks auto wälja ja
täie hiiliga minu poole nagu näljane hunt!
— Röögatab — röögatab weel kord — aga
jalad on mul maa küljes kinni, mõte hal-
watud — ma näen ennast juba rataste all
ja pigistan silmad kinni. — Korraga —

Sander.

Korraga kistakse sind tagasi?

Laura

käed põlwede ümber.

Ei, see oleks labane. — Korraga olen

maast lahti ja kellegi süles. Mind kantakse nagu last kätel üle uulitsa ja seatakse kõnniteel ilusti jälle jalule.

S a n d e r.

Aa! — Ja see kangelane oli?

L a u r a.

Üks suurispea-kull.

S a n d e r.

Mis sa ütled?

L a u r a.

Ma waatasin talle näkku, kui ta mind kandis — öökull, wõta wõi jäta!

S a n d e r.

Huu, kui kahju!

L a u r a.

Mispärast kahju? Öökullil on toredad silmad — nii ilmawõõrad ja siiski kõike-mõistwad!

S a n d e r.

No, ja siis?

L a u r a.

Siin sündis, mis mulle kõige enam imponeris: ta paneb mu sõnalausumata maha ja jalutab sõnalausumata edasi, nagu oleks

nööbi uulitsalt üles wõtnud; ise nagistab
weel midagi närida. Oleks ta korra-
tagasigi waadanud!

S a n d e r.

Kui wiisakuseta!

L a u r a.

Wiisakuseta olin mina. Ma ei märga-
nud talle aitähki ütelda. — Linnas käies
olen küll hoolega ringi waadanud —

S a n d e r.

Sa otsid teda taga?

L a u r a.

Oleks ju huwitaw teda weel kord näha
saada — eemaltki —

S a n d e r.

Tema öökulli-silmade pärast?

L a u r a

tõsiselt.

Seda ka.

S a n d e r.

Hm — ta oli muidugi noor?

L a u r a

Wana mitte.

S a n d e r.

Ja see on siis nüüd kõik?

L a u r a

Kas sellest siis küll ei ole?

S a n d e r.

Alguseks — ja, aga romanil peab ka keskpaik ja lõpp olema.

L a u r a.

Need wõid ju juure luuletada.

S a n d e r.

Wõi ootame ära, kuni sa oma öökulli kätte oled leidnud?

L a u r a

tõuseb üles, naeratades.

See wõiks pisut kaua kesta — sa pead ju kolme kuuga walmis olema! — Ja nüüd annan sulle rahu oma kaastöoga. Ma tahan Mathilde buduaris paar kirja kirjutada, enne kui wälja lähen. — Jõudu tööle, Ludwig! (*Saali kaudu ära.*)

S a n d e r

tõuseb üles, waatab taskukella, kehitab tussaselt õlasid ning läheb akent allawaatamiseks uuesti awama; sel silmapilgul koputatakse ukse pihta; kergendatud rinnal.

Ahaa — ometi! (*Ruttab awama; tulijale kätt wastu sirutades jowialselt*)

Sisse — ikka sisse! Tere tulemast, wel-
leke! Piibeleht peab sõna, seda ma teadsin!

T i i t P i i b e l e h t

astub aeglaselt sisse ja wõtab käe waikides wastu. Ta kannab kingi ja wormist läinud mustjat ülikonda; kokkutõmmanud käised ja püksisääred on lühikeseks jäänud, taskud wälja weninud; pahemast kuuekaukast — ka teisest põuetaskust — paistawad ajalehed ja broschürid wälja, paremast hakkab ta jutuwestmise jooksul päewarooši-seemmeid suhu pistma. Kui ta istub, wõib näha, et ta sokkidest üks must on ja teine punane. Piibeleht paistab kohmetuna, tema murdesegane lakoniline kõne aga — ta wastab sõnakehwiku kombel ikka alles mõne aja pärast — ilmutab kindlat kawatsust.

S a n d e r.

Õiguse pärast peaksin sul naha täis söimama: tema paganahing tallab juba mõnda nädalat meie tänawaid, aga nägu ei näita — ma pean teda juhtumisi tabama! — Sa teadsid ometi, et Sander siin elab?

P i i b e l e h t.

Es murra tolleperäst pääd.

S a n d e r.

Soo? Najaa, on ju tükike aega, kui teineteisel silmist kadusime — kui sina läksid ja mina koolipinki edasi jäin soendama. Aga kas nägid, kui vähe sa mul meelest oled läinud? Eile — woorimehe pealt — juba kaugelt eemalt: Ma annan oma pea, kui see mitte Tiit ei ole — õige!

P i i b e l e h t.

Mind tunnewa tõisegi eemält ärä.

S a n d e r.

Kuid mitte tosina aastate pärast, ja kui poisist waheajal mees on saanud! — Aga nüüd tule siia — eile saime ju ainult tere ja jumalaga öelda — istu mu nina ette — soo — torka siit midagi näkku (*pakub talle oma etüüst paberossi*) — — mis, sa ei suitseta? — mõistlik poiss — — ja tunnista, tunnista, wennas! (*Nad on selle wältel sohwa peal istet wõtnud.*)

P i i b e l e h t

laseb silmad aeglaselt üle toa ringi käia.

Midä siss?

S a n d e r.

Tema küsib weel! Ma tahaksin ometi pisut kuulda saada, kus sa kõik need aas-

tad oled olnud, mis teinud, mida läbielanud — nii head sõbrad kui meie realistidena olime!

P i i b e l e h t.

Kas me mitte tihti es kakle?

S a n d e r
naerdes.

Seda ka — seda wahel ka — see oli ju sõprusele soolaks! (*Soojalt.*) Aga sa eksid, Tiit, kui arwad, et mul unustatud on, mis sa minu heaks tegid — kõik need wäiksed awitused koolitöodes — need — iseäranis kirjalikkudes — isegi joonistamises
— —

P i i b e l e h t

lööb kergelt käega ja pistab päewaroosiseemne suhu.

Kama!

S a n d e r.

Ja, ja — sihukeasi asju ma ei unusta, — ja siis weel see — kas tead, s e e — see hull tükk direktoriga ja selle haisupommiga — — Tema narr ei liiguta oimugi, kui kahtlus kaela langeb — wõtab patu oma peale ja laseb enda „karjaaiast“ wälja müristada, et Meermanni ja mind sisse jätta! — Kas

tead, Tiit — see oli tegu! See oli tegu!
(*Tahab tema kätt suruda.*)

P i i b e l e h t

kätt kuulasku pistes.

Oleksin semestri pärast jo muidugi pidänd minema — esäl lõpse raha otsa.

S a n d e r.

Ikkagi, ikkagi — eks sa oleks wastu waest läbi ajanud nagu minagi, kes ma mitte palju jõukam ei olnud! — Aga mis sa seal siis süüa krõksutad, Tiit?

P i i b e l e h t

kes poole kõrwaga kuulatades taha raamatukappide poole vahtis.

Ah miä wai? (*Näitab pihu pealt.*) Noid.

S a n d e r.

Päewaroosi-seemneid! — Koolis närised nisu, kui õieti mäletan.

P i i b e l e h t.

Midägi peab närima. Tõine kõrd unub söögiaig ärä — siss ei tunne tühja kõttu. Stepin naksi noid järämä.

S a n d e r.

Stepis? Mis sa seal tegid?

Piibeleht.

Wenemaalt käin endale priiust toomas. Iks paar aastat sääl orjusen, ja jälle aasta wai nii kodumail koski walla. Siss om wä-hemb häbi elädä. (*Tõuseb üles ja läheb teist raamatukappi silmitsema.*)

Sander
naerab.

Ja, aga millega sa seda priiust seal siis omale teenid?

Piibeleht.

Gouverneur'ina. Aitan Wene mõisni-kuil ja kaupmehil ja kulakil latsi kaswa-tedä.

Sander.

Na, see just kerge leib ei ole, kuigi sul tuupijaks armastust ja annet on, nagu wa-nast juba märkasin. — Aga sa oled ju ka kirjanikuks hakanud, Tiit. Ära arwa, et sinu nowellid mul tundmata on — ostsin teised kohe, kui waateaknail silmasin. Mind huwitab ju kõik, mis Piibelehega kudagi ühenduses seisab.

Piibeleht

on kapi avanud ja lehitseb sealt wõetud raamatuid.

Kuule, Sandri, kas wõiks mõnda üten

wõtta? Sa noid esi wist suurt ei loe, nii paks tolmukõrd om pääl.

S a n d e r.

Jumala nimel, wennas — niipalju kui süda soowib!

P i i b e l e h t

mõnda raamatut kaasawõtmiseks lähema tooli peale pannes.

Toon sulle kõrralikult tagasi — jään wiil mõneks ajaks siia liina paika pidämä.

S a n d e r.

Selle eest pole mul muret. — Aga kudas sinu priiuse-aastaga siis praegu on? Kas see alles algab wõi — ?

P i i b e l e h t.

Lõpeb paraku. Talweks jälle sibulamaile — mes muud. (*Näidates.*) Kae, sääre ja käsiwarre tikuwa tupest joba liig kaugele wällä. Olliwa tõse üsna illosa tolle hinna iist, kui ostsi, aga kui paar kõrd wihma saiwa — kokku kiskse nigu Kүүскä-Kusta kasuk.

S a n d e r.

Jah, ma näen. Ja panin ka tähele, et sukadki sul juba teine teisest paarist on.

P i i b e l e h t

kergitab säärtest püksa.

Ah nuu? — Ei nood om nimme nii. Tu pole hädä peräst — tu om toreduse peräst. — Miks peawad siss mõlemad jalad ikka ühte karwa olema — kas tead seda öelda?

S a n d e r.

Ja no — kantakse nõnda!

P i i b e l e h t.

Palju mes kantakse. Wõib ka nii kanda. Mul ka tõist werewät enämb ei ole; katekesi olliwa küll wiil toredama, aga tõise augu lätsi wäega suures, ja nüüd om üits punane iks wiilgi illosamb kui kaits musta.

S a n d e r.

Ja see punane — see on ju päris siid.

P i i b e l e h t.

Siid neh. Üitskõrd olli rohkemb raha, kaesi poodiaknal, meeldisiwä wäega — otsi ärä. Ent siid om kurri kuluma.

S a n d e r

wäikese waheaja pärast, kui ta paberossi suitsema on pannud.

Wõi warsti mõtled siis jälle „kuberneri“ minna ja oma priiust orjusele ohwer-

dada. Wõin ju arwata, wennike, et wahe-
tus sulle lõbu ei tee.

P i i b e l e h t
teise raamatukapi eest.

Ei.

S a n d e r.

Ennem jääksid siia ja laseksid sulge pa-
beril krabiseda — mis?

P i i b e l e h t
raamat käes.

Ja. Aga kohe sa hengega pääsed!

S a n d e r.

No, ehk leiduks kudagi nõu, Tiit.

Kas tead — hm — kui ma sind eile siia
kutsusin — —

P i i b e l e h t
pooliti ümber pöördes.

Ja, õige — ma pidin õkwa küsima, mes
sa miust nii wäega tahtsid?

S a n d e r.

Ja — peale selle, et wana kooliwenda
endise sõpruse pärast — nagu iseenesest
mõista — hm — — mul oli tõeste weel üks
asjake, Tiit — — (*läheb ja tõmmab wahe-
ukse tiivad kokku*) — — üks kaunis kee-

ruline ja kidane asjake — sihuke, mida ma aina ja üksi sinu le wõin ilmutada — — Aga istume parem, ja püüa mind õieti mõista.

Wõtawad, kui Piibeleht raamatu käest on pannud, sohwal jälle istet.

Sander.

Sa leiad mind olukorrast, wennas, mis niisama haruldane kui tõsine on — traagikaline kui tahad!

Piibeleht
seemet hammustades.

Tskae!

Sander.

Kõige pealt tunnistan sulle, et minagi sulemeheks olen hakanud. Ja, Tiit — ka mina! Ma kirjutan juba paar aastat oma esimese romani kallal.

Piibeleht.

Jummal annas!

Sander.

Lugu on aga nüüd nii (*sumbutatud häälel*) — ja selles sisaldub kõik — et mul sest romanist veel ridagi pole kirjutatud — mitte ainust kriimu rida!

Piibeleht.

Kohe nu riäkse siss jäiwä?

S a n d e r.

Tähendab, mul on hea patsakas käsi-kirja juba walmis — nii paks! — aga see, wennas, — see seisab mõtteta ja sidemeta lausetest koos.

Piibeleht
hammustades.

To läheks jo sümbolistlise romani pähe.

S a n d e r.

Ja, aga sihukese luule mõistjad on väga kokku kahanenud.

Piibeleht.

No, milleks sa tole patsaku siss kirjutid?

S a n d e r.

Ettenäitamiseks, Tiit — waruks ootamata rewiderimise wastu. — Sa pead nimelt teadma, et ma mitte wabatahtlikult sulge näppu ei wõtnud, waid käsu peale. Käskija oli minu naine.

Piibeleht.

Wai nii luulearmastaja tõne sul!

S a n d e r.

Luulearmastaja pole ta sugugi, ta wi-listab kogu luule peale. Aga luba, et ma

otsast peale hakkan. (*Nihkub temale ligemale.*)

Waata, Piibeleht, — kui mina politehnikumi lõpetasin ja õpitud ametiga algust tegin, siis olin kehv poiss nagu sina praegu, aga elu mõistmise poolest mitte just pea peale kukkunud. Kindel aimdus ütles mulle: walitud kutse on hea asi, aga kui sa mitte just geenius ei ole, siis puhub sul nii mõnigi tuuleke jalge alt läbi, enne kui seisma jääd. Ja kui sa siis wiimaks seestpoolt ja väljaspoole nõnda oled paigutatud, nagu sakui kulturi-inimene õigustatud oled nõudma, siis on su palg ehk juba kortsus ja pea hõbedane otsas kõigest sest tööst ja waewast. — Kas pole õige, wennas?

P i i b e l e h t.

Teadagi!

S a n d e r.

Leiduski siis sünnis ja meeldiw tütarlaps. Tuli küll wõistelda, preilil oli diplomide wahel walida, aga ma wõisin enda omale mõnda juure lisada, mis teistel napipoolne — wilajama piha ja saksema nina näituseks. No, ja nõnda klappiski. Ühel heal päewal olin jalaaluste tuulte wastu kinnitatud, selle linna immobili-omanikkude hulka üles wõetud ning raha-asu-

tustes isikuks saanud, kelle allkirja nähes öeldakse: „Ludwig Sander — ahaa!“ — Sa wiibid minu katuse all, Tiit.

P i i b e l e h t.

To saisap õge kõrgel — ma kai wällän.

S a n d e r.

Teise sarnase oma mitte madalamal. See on muidugi alles hakatus, wäike käsiraha sellest, mis siis järgneb, kui mu lesk äia-papa kord oma wäga mitmekesised maised ärid Liiwa-Annuse käsul likwiderib. On küll weel üks noorem tütar teisel kodus, aga jätkub sellele, jätkub meile!

Nagu näed — siijamaani on asjad sirged ja ma wõin enesega rahul olla. Aga —

P i i b e l e h t

hammustades.

Aga need mõtteta ja sidemeta laused?

S a n d e r.

Ja — need! — Õnn armastuses ei tähenda weel mitte õnne ametis. Paar äpardust ehitusetöös, natuke waimlist wääramist ja ihulist lödwenemist — inimene ei ole ju mitte masin — ja sa näed teenistust käte wahel pudenema lööwat. Siis muidugi kisa lahti: Ei oska — laiskleb —

elab äia ja naise warast — ja mis meie seltskonna talupoja-meel kõik weel wälja ei mõtle!

Seda on muidugi piinlik kuulata, iseäranis neil, kes sinuga ehk weidi liialdatud lootustel perekondlikku ühendusesse astusiwad. Ja nõnda traawis siis minu Mathilde peast see õnnetu pegasus wälja! See pidi seda halba paraliserima ja mulle ning neile teisel alal tasu tooma — wähe-malt seltskondlist.

P i i b e l e h t.

Ja sa ollid nõus?

S a n d e r.

Mis parata, olin (*sügab kõrwatagust*) omandatud paelus! Üks neist omadustest, millega ma kosilasena Mathilde preilile weel imponerisin, oli nimelt minu luuleand. Luuletaja-armastus, armastus riimi ja rütmu-sega — see on kultus, kulla weli, ja kes naine ei meeldiks endale jumala-osas! — Pühendasin oma tulewasele siis wirgaste sonetta ja kantsonetta, kuid need, wennas — need raiped oliwad laenatud.

P i i b e l e h t.

Siss ollid sehen — ma mõistan! Aga kas sinu perenaine siss es käse, et sa n o i d edesi teeksid, kuni raamat saaks?

S a n d e r.

Ja, aga selle libeda peale ma ju ei tohtinud astuda. Neid laulukesi oli hea käputäis — juuretehtaw lisa oleks warsti pidanud walmis olema: mis muud kui anna raamat trükki; romani kallal aga wõid kaua eksitamata töötada. Laitsin tal siis laulud peast ning töötasin romanist palju suuremat efekti.

Ma arwasin proosaga ka tõesti kudagi hakkama saawat, kuni töö wältel paraku teisele arwamisele jõudsin. Ideesid mul oli — üsna kenakesi pealegi; aga kui ma neid katsusin paberi peale kinnitada, kuiwasiwad teised kätte ära nagu weest wõetud millimallikad.

P i i b e l e h t.

Tskae!

S a n d e r.

Wiimaks sai süda täis ja himu otsa, ja nüüd polnud muud nõu, kui poognaid silmakirjaks nende apokalüptiliste tumedus-tega täita ning lootust Looja wõi mõne appitõttawa ime peale panna.

P i i b e l e h t.

No, kas su tõinepuul siss noid puugnaid wahel nähä ei küsi?

S a n d e r.

Ei. — Õnneks selgus, et minu teos, niikaua kui see weel raamatukaupluste aknaid ei ehi, temale kuigi tähtis ei ole. Ühtlasi warjasin ennast, kui asi halwasti hakkas minema, iga uudishimu wastu seega, et oma loomisetöö müsteriumiks kuulutasin: luuletaja ei tohtiwat, et oma waimu salapärast sigituse-jõudu mitte halwata, profansele ilmale midagi ilmutada enda intimsest läbikäimisest muusaga.

P i i b e l e h t
hammustades.

To olli kawalasti tettu.

S a n d e r.

Ja, aga mis see kõik aitab! Silmus on kõwemini kaelas kui kunagi. Weerand tunni eest anti ultimatium: roman olgu kolme kuu jooksul ilmunud! Wõiks ju termini weelgi edasi nihutada — neljat korda siis juba — aga wõi päew sellepärast tulemata jääb, mil tõtt pead tunnistama!

Sa näed, sõber, minu seisukord on säärane, et hüppa kas wõi wette!

P i i b e l e h t.

Tolle tühjä peräst!

Sander.

Ja, sa ei tunne minu naist, sa ei tunne minu äia! — — Iseasi oleks — — iseasi oleks, Piibeleht — — iseasi oleks (*ringi waadates, pool-sosinal ja temale põlwe peale wajutades*) — kui sina mind aitaksid!

Piibeleht

kergelt.

Minä?

Sander

ikka sumbutatud häälel.

Ja — sina! — — Jälle kord, nagu muiste koolis! — — Meie wana sõpruse pärast, Tiit! — —

Piibeleht.

Mm — jaa —

Sander.

Sa armastad priiust, Tiit — waba kirjaniku põlwe — — ma pakun sulle pikemaks ajaks seda põlwe — — istu lauda ja kirjuta, Tiit!

Piibeleht.

Mm — jaa —

S a n d e r.

See lendas mul peast läbi, kui ma sind eile uulitsal silmasin. — Sina wõi ei keegi! — Ainult sinu wastu on mul usaldust. — Tiit, see oleks jälle tegu, mis sinu wääriline!

P i i b e l e h t.

Ja, aga —

S a n d e r.

Ma maksan sulle kahe- — ütleme kolme- — minupärast neljakordse honarari! — Ja kui sul muid soowisid on, mille täitmine minu wõimise-piirides — minu käsi: ma täidan neid!

P i i b e l e h t.

Mm — aga kas minu töö siss küllalt häa oleks Sandri nime all ilmuma?

S a n d e r.

Ainult see mure on sul? — Wend — siis oled ju nõus!

P i i b e l e h t.

Piä'nd — piä! Sa tahaksid oma raamatuga jo wist ka meeldida — aga kui tu no maha tettas?

S a n d e r.

Maha? Kes tohib teda maha teha?

P i i b e l e h t.

No, miu senitseid töid — noid es kiiteta. Ja kui keegi laituse sean weidi kiitse, tu kiitse nii wargsi, nii moka-otsalt tasa-hiljukesi, et mitte sisse kukkuda, kui peräkõrd wällä tuleb, et laituseks asja es ole.

S a n d e r.

Ja, wennike, sinuga on hoopis teine asi! Sul ei ole seltskondlist positsioni, sul ei ole sidemeid, sul ei ole tutwusi arwustajate ja „auhindajate“ hulgas, — sul ei ole ka äia, kellel ajalehtede aktsiaid oleks ega ole sul neid omal! — Kas tead, Tiit, kui sinu tööd m i n u sulest oleksiwad — sa wõiksid nende kriitikaga rahul olla!

P i i b e l e h t.

Ma olen mutt — tu om õige.

S a n d e r.

Ei, sõber, sest küllest pole mul miskit ohtu karta! Pisut arwesse wõtta tuleb ainult arwustajaid, kes ise ilukirjanikud on. Nende kiitust peab kadedus kammitsas. Kuid sellegi wastu leidub rohtu: ähwardad nende asju wastu-kriitikaga ja näitadki tarbekorral, et sellesama matiga oskad mõõta. Mis arwustamisesse puutub — sellega saab juba igäüks walmsis.

P i i b e l e h t
waheaja pärast.

Mm — jaa, Sandri —: kui lugu säände om — mul oleks õkwa midägi walmis —

S a n d e r
põnewusel.

Walmis — — ? Sul on midagi walmis, Tiit — — ?

P i i b e l e h t.
 Piä'nd — piä! — Aga tu ei ole suuremb asi, tu om mul ikaldenu —

S a n d e r
istmelt hüpates, rõõmutuhinal.

Temal on midagi walmis! — — Siin istub inimene, kel midagi walmis on! — — Mees, kas ütlesid: sul on midagi walmis?!

P i i b e l e h t.
 Piä'nd — piä! — — Pidin tõsega prõlla kirjastaja manu menemä — raha hädästi tarwis, — kuid tagasi pöörsin, südä nakse pakitsema: kas tohib serätsega lugija ette astu — mõtlin tõist paiguti ümber töötada — —

S a n d e r.
 Suu pea! — Suu pea oma patuse lo-

riga! — Temal roman walmis — temal su-
remata teos taskus, aga nohiseb siin ja ei
wiiksata sõnagi! — — Kurat — ingel —
ninasarwik — — ma kuldansu ära — ma
annan sulle musu — ma — —

P i i b e l e h t.

Piä'nd — piä! (*Wõtab põuetaskust suu-
rema kokkukäänatud käsikirja.*)

Loe paremb läbi ja otsusta siis.

S a n d e r.

Läbi lugema? — Läbilugemisega aega
wiitma? Ega ma põrun'd ole! — Siia anna
— (*nähwab tal manuskripti käest*) — ma
hakkan teda jalamaid oma käekirja ümber
wihtuma, ja siis trükikotta temaga!

P i i b e l e h t.

Piä'nd — piä —

S a n d e r.

Wait oma pea'nd-peaga! Mõtle ometi
— see on ju pääsmine, see on wõit — raa-
mat ilmub hooajaks — Mathilde wõib oma
ultimatumi sisse soolata! — — (*Surub tuk-
satades korraga häält.*) Aga, Tiit — —
kas ehk keegi teab — nägi — luges —
kuulis —?

P i i b e l e h t.

Ei, tolleperäst wõid mureta olla — minä
endä leemepatta kedägi ei lase kaeda.

S a n d e r.

Punctum! — Mis on tema kahe — wabanda! — kolmekordne hind? — Ma lisan kohe juure: meie wõime ju weel edaspidigi ilusti koos töötada —

P i i b e l e h t.

Isamaa ja rahwa hääks —

S a n d e r

naerdes.

Wäga õige, — sest kui ma kord a ütlen, pean hiljem ka b ütleva.

Aga mis ta nimi siis on — kudas minu esimese pojukese nimi on? (*Loeb.*)

„Pisuhänd“! (*Silmi tõstes*) — „Pisuhänd“! — Oi, wennas, see on hea — see on tore — see on sul tõsise luuletaja instinktiga leitud! (*Õnnehooga.*)

Pisuhänd — tulihänd — kratt — — kuule, Tiit, sellega toome Kirjanduseseltsi esimese auhinna — selle nimega üksipäine!

P i i b e l e h t.

Aitass Jumal!

S a n d e r.

Pisuhänd! — See on ju jälle midagi, mis rahwa psühet selgitab, nimelt selle painajalikku, salapärastest wõimudest piiratud ja luuleliku ebausuga põimitud külge!

P i i b e l e h t.

Jaa — mm, — toda sõna tuleb aga nii mõistu mõista, tu tähendab mul midägi muud —

S a n d e r.

Sinu pisuhänd ei funktsioneri?—Kahju!
— Hm, kas sa ei wõiks tööd selle poolest täiendada?

P i i b e l e h t.

Agä jutt on realsest elust —

S a n d e r.

Mis sest, et realsest elust! Seda kõrge-
mal real-elu harilikust järeloomamisest, kui
realne pisuhänd sees on, seda selgitawam
rahwa psühe kohta! — Torka pisuhänd
sisse, Tiit, las' teeb mõne tükikesegi ära!

P i i b e l e h t

seemet närides.

Mmja — kui just käsed, wõiks jo sisse
panna — laiw purjetab ju nüüd sinu lipu
all.

S a n d e r

käsikirja lehitsedes.

Sinu tegelased, Tiit — need on ometi
positiwsed iseloomud?

Piibeleht.

Nad on inimesed.

Sander.

Peategelane ka?

Piibeleht.

To kah.

Sander.

Sellega tahad muidugi öelda, et tal ka negatiivseid omadusi on?

Piibeleht.

No ja.

Sander.

Need kraabi maha, wennas! Kraabi neid niipalju maha kui vähegi saad! — Mõistad isegi: ma tahaksin „akademiale“ meeldida. — — Ja kui siin ehk irisemist sees on — ühiskondliste olude ja tegelaste kallal — sinu töödes leidub sellesarnast, ja see on kahtlemata üks põhjus, miks neid heaks ei võetud — — irisemine. Tiit, see kitku kah välja!

Piibeleht.

Aga kui käsikiri wiimäte liig õhukeses jääb?

S a n d e r.

Wõid ju positiwset kraami asemele panna, muu seas peategelast kangelasemaks kohendada — meil on weel aega.

Aga ma unustan hoopis: jutu tegewusepaik — kus see sul on? Ometi külas ikka?

P i i b e l e h t.

Külan ja liinan.

S a n d e r.

Linnas kah? Mistarwis linnas?

P i i b e l e h t.

Tskae — jälle wiga!

S a n d e r.

See on tõesti wiga. Kas sa siis meie kõige uuemat kirjanduse-woolu ei tunne? Mis on kirjanikul linnaga tegemist! Mis kunstiwäärilist ainet ta linnast saab! Keda huwitab linnainimese madal hingeelu! — Kirjanik peab külasse jääma, kulla mees! Ainult parsil elab luule, ainult wommil sigib suur idee, kõik meie omapärasus on laudas ja haganikus!

P i i b e l e h t.

Hm — see om siss küll halwasti. Miu päätegelasel saab külast willand — läheb linnast kulturi otsima.

Sander.

Linnast kulturi? — Siis ta mehike on eksiteel! Otse wastupidi oleks õige! — Kuule, sõber, ehk saaksid sedagi pisut parandada! Sest hea oleks ju, kui me kõwasti läbi lööksime — kõwasti, Tiit!

Piibeleht.

Mmja — tu parandamine kipub aga liiga keeruliseks minema — wiimati tuleb suutuks uus jutt kirjutada, ja see ei saaks prowwa terminiks peräkõrd walmis.

Sander.

Hm — sul on õigus. Ajame siis wähe-maga läbi. Tulewase töö teeme enam aja nõuete järel. — Aga kas tead! Lisa paar lehekülge lõppu juure: lase meie kangelast linna-kulturi peale sülitada ja külasse tagasi minna!

Piibeleht.

Oma maalapikese peaksin talle wist kah muretsema?

Sander.

Iseenesest mõista, kui tal isatalu ei ole.

Piibeleht.

Kuule, Sandri, tolle lõpu wõiksid õge esi kirjutada: minä teen niikawwa pisuhända.

Sander.

Hea küll, ma katsun. — Aga sa pidid mulle hinda nimetama; ma wõin sulle kohe raha anda.

Laura tuleb keskkuksest, sulg käes.

Laura.

Wabanda, Ludwig, — laena mulle paar ümbrikku, ma ei leia sealt — — (*silmab Piibelehte, tuksatab ja tõukab poolwalju üllatusehüüde wälja.*) Aa!

Piibeleht

tunnistab teda silmapilk ja tõuseb, äratunde ilme näol, kaunis kähku püsti.

Sander

kes käsikirja instinktiliselt selja taha warjab, waatab ühe pealt teise peale.

Naa, mis see siis tähendab? — Teie tunnete teineteist?

Waheaeg; Laura ja Piibeleht silmitsewad teineteist tummalt edasi, misjuures esimene pikkamisi Sanderi poole nihkub.

Laura.

Sul on külaline —

Sander

õlgu kehitades.

Ja, mul on külaline —

L a u r a
surutud häälel.

See herra — — see — see on ju see —

S a n d e r.
Missugune „see ja see“?

L a u r a
nagu ülemal.

Kelle süles mina —

S a n d e r.
Sina tema süles — —? (*Äkki mõistes.*)
Sinu öökull?!

L a u r a
keelavalt.

Ludwig!

S a n d e r.

See seal on sinu öökull — — see seal
on sinu salapärane öökull?! (*Pahwatab
naerma.*)

Tiit, Tiit — wõi sinap see oledki — minu
nadu elupäästja — tema kangelane — tema
— Kuulge, lapsed — seda peame pühit-
sema — hurraa! — seda peame klaasi
weini ja väikese lõuna-ootega pidulikult
mäletama — üksainus naduke mul ju
ongi! — Kannatust — kohe lähen otsin ko-

jamutri üles! (*Ruttab, käsikirja põuetasku pistes, saali kaudu taharuumidesse ära.*)

Waheaeg. Mõlemad on kohmetud. Kumbki waatab teise otsa ja kumbki nihkub teisele kordamisi sammukese ligemale. Wiimaks sirutab Laura käe arglikult wälja. Piibeleht sattub ennatusesse, tõmmab parema käe kuuetaskust ja paneb Laurale päewaroosiseemneid pihu peale.

P i i b e l e h t

tasa.

Olge hääks!

L a u r a

pihu peale waadates, tasa.

Tänan!

W a h e a e g.

L a u r a

pistab seemne suhu ja hammustab.

Ja, minä armastan noid.

P i i b e l e h t

pistab seemne suhu ja hammustab.

Ja, minä armastan noid.

W a h e a e g.

L a u r a.

Need on head ajawiiteks.

P i i b e l e h t .

Need om wäega hääd ajawiiteks.

L a u r a .

Ma usun, teie sõite neid selgi päewal?

P i i b e l e h t .

Ja, preili, miä sõin noid tolgi päiwäl.

Waheaeg; mõlemad südinewad aegamööda.

L a u r a .

Teie olete minu õemehe sõber?

P i i b e l e h t .

Meie käisime üten koolin.

L a u r a .

Kas te pahaks panete, — — et ma teid tema wastu — öökulliks nimetasin?

P i i b e l e h t .

Ei pane. Miä ei pane kedägi kulli pahaks.

L a u r a .

Ma ei teinudki seda paha pärast, öökull on minu meelest huwitaw lind.

P i i b e l e h t .

Minä olen häämeelega huwitaw lind.

L a u r a.

Ka ei teadnud ma siis weel teie nime, herra Tiit.

P i i b e l e h t.

Mul om wiil üits nimi — Piibeleht.

L a u r a

elavamalt.

Tiit Piibeleht — kas „Köietantsija“ autor?

P i i b e l e h t.

Ja, tu om minu tettu.

L a u r a

ruttu.

Ma olen teie raamatut lugenud, herra Piibeleht — kaks korda koguni!

P i i b e l e h t.

Siss om teil palju aiga.

L a u r a.

Mitte aja pärast — ma ei loe mitte iga raamatut kaks korda. (*Annab talle äkitselt kätt.*)

Ma ei teadnudki, et teie siin elate — nii ligidal —

Piibeleht
*lööb pilgu käe peale, enne kui ta teda pi-
 gistab.*

Ma ei elä mitte kawwa siin.

L a u r a.

Aga jääte siia?

Piibeleht.

Ei tiiä wiil — tahas esi küll.

Sattuvad ikka enam usalduse-tooni.

L a u r a.

Sel — sel „autopäewal“ — te kadusite
 nii ruttu ära — ei waadanud korda tagasigi.

Piibeleht.

Es kawatse kohe. Aga ma pöörasin nuka
 tagast ümber ja siss kai teile perrä.

L a u r a.

Ümber pöörsite?

Piibeleht.

Ja, aga ei näinud teid enämb kaua —
 istsite woorimehe pääle.

L a u r a

naeratab.

Ja, ma ei tahtnud enam teise autoga
 kokku puutuda, arwates, et päästja juba

kaugel on. Minu pahem jalg — see ei ole kaswades paremale järel jõudnud, ja seda teawad wist autod.

Piibeleht.

Need ei põlga ka ütepidu jalgu. Minä esigi olen noidega alati kimbus — ei näe tōisi kunagi enne kui õkwa nina ees.

Laura.

Kas teie nägemine — ?

Piibeleht.

Ei, nägemisel pole wiga, aga ma elan uulitsalgi nii oma eest —

Laura

naeratades.

Nagu minagi.

Piibeleht.

Teie ka?

Laura.

Mitte just uulitsal, aga muidu — iga-
tahes üksinda iseendaga.

Piibeleht

waatab temale otsa.

Enda tahtmisel?

L a u r a.

Osalt; osalt mitte — muist tahtmist on pidamine. Sest kui sul tundmus on, et teistest maha jääd, et sind mitte täieks ei wõeta, et sul puudus külles on (*näitab oma jala peale alla*) mida teistel ei ole —

P i i b e l e h t.

Tolle peräst? — Tu om jo ainult wäline.

L a u r a.

Kas see ei loe?

P i i b e l e h t

wäristab pead.

L a u r a.

Aga see andis teile ometi wist asja nurga tagant ümber pöördä ja mulle järgi waadata?

P i i b e l e h t.

Ei.

L a u r a.

Mis siis, kui lubate küsida?

P i i b e l e h t.

Küsida wõite, aga minä ei tiiä, kas oskan kosta. — Mulle tükkis nuka taga kõr-

raga ebausk pääle. Olli õkwa, kui kannak-
sin wiil ikka seda koormakest kätel ja rinna
wastas. Mõtlin: pöörad õge ümber ja kaed,
kas panid maha tõise wõi unustid!

L a u r a
naeratades.

Ja kui nägite, et maas oli, siis loobu-
site oma ebausust?

P i i b e l e h t.

Ei. Waatsin järgmisil päiwil linnas
igalpuul ringi, et weel kindlamat tunnis-
tust saie, ja kui teid es näe, siss jäin us-
kuma, et tu ebausk peris õige usk om.

S a n d e r *ilmub kärmesti saali.*

S a n d e r
sealt lustilikult.

Astuge tahapoole, lapsed! Juba maksab
lauda istuda. Kas te korgi kõmmu ei kuul-
nud?

L a u r a
minekul.

Ma ei teadnudki, et minukese luud-
liikmed mu õemehele niipalju wäärt on.

Wõi ehk tunneb ta teist nii suurt mee-
head, herra Piibeleht?

Piibeleht
samuti minedul.

Temäl saab ehk mõni uus ehitus termi-
niks valmis.

Eeesriie.

TEINE WAATUS

Laudadel ning mõnel istmel, ka sohva peal, üksikuid „Pisuhänna“ raamatu ühekarvalisi eksemplarisid silmapaistvate kaantega, samuti ajalehti ja ajakirju üksikult ja korratute rüüakeste kaupa siin ja seal.

Ludwig Sander, sigar suus, istub sohva peal, proua Mathilde tema põlvedel. Sanderi olekust ja toonist kõneleb suur iseteadvus, Mathilde on õrnus ise.

Mathilde
abikaasa pahemat põske paitades.
Minu Ludwig!

Sander
ironiliselt.

Wõi sinu Ludwig!

Mathilde
tema paremat põske paitades.
Minu luuletaja!

Sander
nagu ülemal.

Wõi sinu luuletaja!

Mathilde
tema pead paitades.

Minu kuulus mees!

Sander.

Kuula, aga kuula! Sinu õrnus näikse
ju iga päewaga kaswawat — ma ei tunne
sind enam äragi!

Mathilde.

Sest et mina sind ikka enam tundma
õpin!

Sander.

„Pisuhänna“ kriitikatest alles!

Mathilde.

Aga kust siis mujalt, kallike — see on
ju sinu esimene trükitud teos!

Sander
tõsinedes.

Minu loomusest, minu kõrgemast ole-
misest pidid mu ära tundma — isegi minu
kokkulangenud ehitustest —

Mathilde.

Neist ka?

S a n d e r.

Muidugi! Loojal, kellele aatelised loomiseained osaks on antud, ei wõi ometi õnne olla lubja, sawi ja betoniga! Need ained on kehastatud kainusele omased.

M a t h i l d e

tema habet silitades.

Minu looja!

S a n d e r.

Mõru on mõtelda kõigi nende hallide aastate peale: ei vähemat kui aimu sinu sügawamast minast sellel, kellega sa käsi-käes eluteed rändad ja kelle päralt sinu igatsustes pakitsew hell süda on!

M a t h i l d e

tema otsaesist suudeldes.

Aga Luike, sinu sügawam mina oli liig sügawasti „Pisuhänna“ sees! Nüüd on ta mul käes, ja ära karda, et ma teda kaotan.

Aga kas sa tänaseid lehti juba waatasid? (*Tõuseb üles ja toob joonistuselaualt paar lehte.*) Neis on jälle midagi sinu romanist.

S a n d e r.

Ikka weel? — Na, ma arwasin ju kohe, et ma neile kogu aastaks lehetäidet annan!

Mathilde
agaralt.

Ja wäga ilusat ja armast seisab siin.
(*Istub tema kõrwale.*) Kas ma pean sulle
ette lugema?

Sander
hooletuma käeheitega.

Ei, kulla laps, mind ei huwita nii palawalt, mis need lehe-Lüllid minust kõnelewad.

Mathilde
näpuga ähwardades.

Nii blaseritud juba?

Sander.

Blaseritud? — Kõik see kiidukahin ei üllatanud mind ju sugugi; ma ei kahelnud kunagi, et minu raamat laineid-lööwaks sündmuseks saab. Sest kui Ludwig Sander lauda istub ja ütleb: ma kirjutan midagi — siis kirjutab Ludwig Sander midagi!

Mathilde.

Nüüd pead aga ka teenitud palga wastu wõtma.

Sander
üles tõustes.

Ja, ja — aga kui sa juba nädalate kaupa

saad lugeda kõiki neid arwustusi, neid kõ-
nede ja läbirääkimiste referatisid, neid
följetonisid, neid —

M a t h i l d e.

Aga see'p see õndsus ongi! Oma pühit-
setud nime igast lehest leida, igast suust
kuulda (*ülewoolawalt*) — Ludwig, ma olen
sinuga rahul!

S a n d e r.

Seda ma arwan! Ka sina kannad ju
Sanderi nime.

M a t h i l d e.

Ja rahul olen weel sinu pühendusega,
mida siin täna kui „Eesti perekonna-meele
kaunist ja kallist ilmutust“ nii soojalt kii-
detakse! (*Peast deklamerides.*)

„Oma armastatud naisele ja oma kallile
äiale abikaasa- ja poja-truuduses Ludwig
Sander“ — tõesti, ses kahekordses pühen-
duses on „õnnerütmust ja rahumuusikat“.
nagu arwustaja nii luulelikult tähendab!

S a n d e r

kohase lõustaga.

Wõi rahumuusikat! Kui ta mehike
teaks, mis muusik siin enne „Pisuhända“
mängis!

Toatüdruk Liina
 tuleb külgukselt, mõned postisaadetused
 käes.

Liina.

Post, herra! (*Paneb nad kirjutuslauale
 ja läheb tagasi.*)

Sander

wõtab ajalehed ja kirjad, silmitsseb wiima-
 seid, tuksatab äkki.

Kirjanduseselts? (*Awab ühe kirja, loeb
 lendamisi ja ulatab ta siis suurepäralise
 shestiga Mathildele.*)

Siin, madame!

Mathilde

ärewalt lugedes.

— — Kirjanduseselts — — „Pisuhänd“
 — — auhind — — kõige kõrgem auhind
 — — — ooo! (*Laseb kirja kukkuda ja jääb
 tummalt mehe otsa wahtima.*)

Sander

kõrges poosis, wait, laseb ennast imestada.

Mathilde

läheneb temale wiimaks pikkamisi ja lööb
 käed äkki tema kaela ümber.

Minu Ludwig! — — Minu Poeta lau-
 reatus! — —

S a n d e r

tema peale maha vaadates, suurelt.

Kas sul nüüd weel mingit soowi südame peal on?

M a t h i l d e

tema poole üles vaadates, sügawalt.

Üksainus weel!

S a n d e r.

Ja see on?

M a t h i l d e.

Et „Pisuhänd“ ilmakirjandusesse pääseks!

S a n d e r.

Tema paik on seal! Ma kahtlen ainult, kas leidub tõlkijat, kes niisugust teost mõistab ümber panna.

M a t h i l d e.

Ta p e a b leiduma! (*Tema kaelast lahti lastes.*)

Aga Ludwig, kas me ei peaks seda üllatawat sündmust suurema koduse piduga mälestama? Ma wõiksin kutsed kohe laiali saata.

S a n d e r

*oma poosist lahkudes, äärmise ükskõiksu-
sega.*

Üllataw? See auhind? — Mis poolest?
— — M i n u l e ei ole siin midagi üllata-
wat ega pidustatawat. — Aga sa wõiksid
mulle klaasi konjakit tuua, ja nimelt sel
asjalikumal põhjusel, et sinu tänane lõuna
jälle kord liig weikekoodanlik raswane oli.

M a t h i l d e

end unustades, wõitluswalmilt

Raswane?! — — (*End kähku taltsu-
tades.*) Sul wõib õigus olla — see uus wilu-
mata köögitüdruk —

S a n d e r.

Ja, ja — köögitüdruk! — (*Käskiwalt.*)
Mathilde, too mulle klaas konjakit!

M a t h i l d e.

Kohe, Luike! (*Keskuksest rutates ära.*)

S a n d e r

*waatab talle üle õla järgi, naeratades, en-
damisi.*

Nüüd käsutame meie! Siin on woli-
kiri. (*Tõstab kirja maast üles ja loeb ta
rõõmsalt weel kord üle.*)

Mathilde

*tuleb klaasi konjakiga tabletil, millega ta
pakkudes mehe ette seisma jääb.*

Terwiseks, Ludwig!

Sander

kulmu kortsutades.

Ilma kompwekita?

Mathilde.

Kompwekki ka? — Wabanda! (*Paneb
tableti kirjutuslaua äärel ja tõttab tagasi.*)

Sander

*waatab talle muigavalt järel, istub siis suit-
setades tugitooli, sirutab jalad hubaselt
välja ja järgneb pilguga suitsurõngastele.*

— — Ja, ja — nii oleme siis kroonitud
luuletaja! —

Wäike waheaeg.

*Külgukest ilmub wana Westmann,
külmakohmetuid käsi hõõrudes, keskukest
samal pilgul Mathilde kompwekkidega.*

Mathilde.

Ennäe — papa! Tere tulemast! —
Külm väljas? — Ehk soowiksid ka klaasi-
kest konjakit juua?

Westmann.

Täna, ei! Ärimees ei võta tööpäewat
alguhooli. (*Riivab pilguga Sanderi klaasi.*)

Mathilde

seda märgates.

No, no — Ludwig joob ainult natuke
liiku!

Westmann.

Soo? Mis kauba peale?

Mathilde.

„Pisuhänna“ auhinna peale, papa!
Mõtle: esimene auhind! Praegu tuli teade.

Sander

on üles tõusnud, pakub äiale kirja.
Siin, papa!

Westmann

ilma kirja peale vaatamata.

Usun ilma tähetagi. kulla poeg.

Sander.

Ja soovid pojale õnne?

Westmann.

Seda võin ka teha. (*Patsutab talle pil-
kamisi kergesti õla peale.*)

Mathilde.

Ja mis tänased lehed Ludwigist jälle kirjutawad, papa!

Westmann.

Ja, Laura näitas mulle wist midagi.

Mathilde

See on kuulsus, papa!

Westmann.

Soo, soo, wõi see ongi kuulsus.

Sander

paneb käe sõbralikult tema ümber.

Ole nüüd õiglane, papake: sinu põus paisutawad hoopis õnnelikumad tundmused, kui sa tihkad näidata! Mitte igal äial ei ole wäimeest, kes oma aust ka temale jõuab osa anda.

Westmann

kõngutab aeglaselt ja naeratades pead.

Ei, pojuke! Wana Westmannil pole laenatud au tarwis, wana Westmannil on oma lau ja kuulsust küllalt, ja see ei ole mitte paberist, waid palju kindlamast materjalist.

Sander.

Aga see sureb temaga.

Westmann.

Küllap sellegi wastu nõu leidub. Kui seesinane wana Westmann näituseks mõne palee üles tõmmab ja linnale kingib — mõne kooli- wõi haigemaja — ja ülespidamise-kapitali juure lisab: mis sa arwad, wäimes-poeg — see igaks ometi põlwesid ära, ja tänulik kogukond leiaks wististi ka platsi, kus kinkija enam kui elusuurusest kranidi otsas seisaks ja wiimse-päewale malmist rahuga wastu waataks. Ma usun, see wanamees ei pruugiks siis mitte kade olla, kui ta mõne sulemehe kipsi-peakest kuskil seltsimaja saaliseinal teab tolmuwat.

Sander

mitte ilma rahutuseta.

Aga see maksaks sul jäledasti raha!

Westmann.

Mis sest! Aina oma raha. Hakka nüüd kuulsust teisega kahasse tegema! Ja mine tea, kas see sul, pojuke, kipsist rinnakujuni ulatabki. Pisuhännad olla petlikud — järgmised wõiwad sul nurja minna.

Sander.

See ei wähenda esimese wäärtust.

Westmann
ninarätti tarwitades.

Ega tea, ehk juurdub sellegi wäärtus osalt äiapapa wäärtuses.

Mathilde.

Papake, ma leian, et sa Ludwigi wastu ülekohtune oled, kuigi tahtmata. See tuleb sellest, et sa kirjanduse peale lugupidamata silmaga waatad. Sinule oleks muidugi enam meeldinud, kui Ludwig oma auhinna mõnelt ehitusplaanide wõistluselt oleks toonud. Minule, papa, aga seisab luule kõrgemal kui kõik muu maailmas.

Westmann
naeratades, terawuseta.

Ani sööb ka ennem muru kui pipstükki.

Sander.

Sa kõneled nii halwakspanewalt meist luuletajatest — wast on meil aga sinulegi midagi head ja kaunist öelda. Wasta, papa: kas oled „Pisuhända“ lugenudki?

Westmann.

Mina? (*Puhkeb naerma.*) Mitmes konjak see sul juba on? — — Ei, poeg, mina loen ajalehte, see on ainus kirjandus, mis mulle midagi mõistlikku ütleb. Aga sa eksid, kui

arwad, et ma luuletajatest s u g u g i lugu ei pea. Kui mõni sihuke oskab lapse-aruga inimestele nii osawasti pilli puhuda, et nad kepsu hakkawad lööma, siis ütlen talle (*lööb wäimehele õlale*) heameelega maladets, aga ega ma sellepärast iseennast lase ninapidi wedada!

M a t h i l d e.

Papa, ega sa sarnaseid mõtteid ometi teiste haritud inimeste kuuldes ilmuta! Pea meeles, „Pisuhänd“ on ka sinule pühendatud.

W e s t m a n n.

Seda ma lugesin: „Kallile äiale pojaliikus truuduses.“ Oleks a ra parem ära wõinud jääda. Sõbrad küsiwad juba, kas ma weel ühe maja wäimehe nimele kirjutasin.

S a n d e r

pool-endamisi.

Spiesserlik meelemadalus! (*Joob oma konjaki ära.*)

M a t h i l d e

äritatult.

Sa andsid neile ometi nina peale?

W e s t m a n n.

Tegin mis tegin — kes ilma suud jõuab sulguda.

Aga ma tulin asja pärast. Ludwig, warusta ennast teekonna vastu, õhtuse rongaga sõidad Peterburi. Praegu sain Rönne käest telegrammi.

S a n d e r

rõõmsa erkusega.

Mis! Juba joones?

W e s t m a n n

muigamisi.

Joones! Wist on parunil hea käputäis „auwekslid“ jälle protesti minemas — kohe hakkas õnge!

S a n d e r

nagu ülemal.

Ja m i n u saadad kontrahti tegema?

W e s t m a n n.

Sellega pole ju miskit kunsti. Enam aega on sul kah kui minul.

S a n d e r

õhinal.

See on uudis! See on tõesti ilus uudis! Mathilde, kas kuuled, papa on Rönnega kaubal.

Mathilde
tusast loobudes.

Soowin õnne, papa! Sinu käes sobib aga ka kõik!

Westmann.

Ja, lapsed, see on wirak, mida mulle igamees nii kergesti järel ei tee. Kewadepoole, Ludwig, kui ehitusega peale hakkame, mõtlen sullegi jälle tööd anda, mida ma ka ise tööks wõin lugeda. (*Wõtab põuetaskust kõhuka taskuraamatu ning selle seest paberi, mille ta Sanderile ära annab.*)

Siin sinunimeline panga-sekk ostusumma peale. See wõiks korda wiis suurem olla — wõidumees oleksin siiski. (*Minekul.*) Waata, et sa rongile hiljaks ei jää!

Sander.

Ole mureta! Sinu asi on minu asi.

Westmann
peatades Mathildele.

Kas Laura täna siin käis?

Mathilde.

Ei, papa, meie pole teda ammugi enam näinud.

Westmann.

Mina näen teda wiimasel ajal ka kaudis harwa. Tal on sügisest saadik nii palju käikusid, et kahtlus tekib, kas sest mitte mõni teine wäimees wälja ei poe.

Mathilde.

Arwad?

Westmann.

Arwata ju ainult wõingi, sest ega see tüdruk oma asjust kellegile hinga. — Na, hoidku taewaisa, et see wäljapugeja jälle mõni luuletaja ei ole!

Koputatakse ukse pihta.

Sander.

Sisse!

Tiit Piibeleht ilmub; ta on uues ja heas riides.

Piibeleht

kumardab lähenedes kergesti pr. Sanderi ja Westmanni poole.

Sander

kergitab teda silmates küsiwalt ja pilwise ilmega kulmusid, astub aga siis talle kõhku vastu ja pakub kätt; äritoonil.

Tere! Ma olen kohe waba. (*Esiteledes, pealiskaudselt*).

Herra Piibelegt — minu abikaas —
minu äi, herra Westmann.

M a t h i l d e

Piibelege kätt wõttes sõbralikult.

Wist jälle mõni kirjandusesõber, keda
minu mehe roman huwitab?

S a n d e r

kähku.

Herra Piibelegt on ärimees.

M a t h i l d e.

No, on ju ärimehigi, kes luulet armastawad.

P i i b e l e g t.

Kahjatsen wäega, prowwa, minu pää
om nii äri täis, et luulet sinna enämb ei
mahu. (*Pöörab Westmanni poole.*)

W e s t m a n n

soojalt tema kätt surudes.

Wastus meeldib mulle. Tutwus rõõ-
mustab mind. Mul on tõsine meelega niisugusest noorest ärimehest —

Piibeleht.

Kui ta mitte konkurrent ei ole.

Westmann

naljatoonil.

Kongurendist pole ka häda, kui ta vähegi piiri peab. — — Kas ehk tohiks küsida, mis asja pärast —?

Sander

kähku.

Herra Piibeleht tuleb ühe ehituse pärast.

Westmann.

Soo, soo. Arwasin isegi juba. Ja, ehituse-asjanduses on meil hoogu märgata. — — Ärge pange pahaks: kõdistaks nagu teada saada, mis liiki ja laadi —?

Piibeleht

naljawärwil.

Saladus, herra Westmann.

Westmann.

Aa! Kinnisest suust tunned õiget äri-meest! Ja, ja. Olgu siis minugi suu pärimistele lukus. (*Talle kätt andes.*) Auru ettevõttele ja nägemiseni, herra Piibeleht!

Tütreke, sa wõiksid mind tagapool pisut kehakinnitusega wõõrustada — siin oleme muidugi üleliigsed.

M a t h i l d e.

Ja, papa, tule aga! Ma tahaksin siis kohe wälja minna.

W e s t m a n n.

Usun küll, sul on ju nüüd jälle uudist külasse wiia.

M a t h i l d e

Piibelehele määratult.

Sa mõtled „Pisuhänna“ auhinda, papa? — — Head päewa, herra Piibeleht! — — (*Minnes.*) Oh, see ei tulnud meile ju mitte nii ootamata. Ma teadsin ette: kui Ludwig lauda istub ja ütleb: ma kirjutan midagi, siis ta ka kirjutab midagi!

Mõlemad saali kaudu ära. Sander tõmmab seepeale uksetiivad kokku.

S a n d e r

tagasi tulles, heal tujul.

Sa oskad ju üsna ilusti näidelda, wenas!

P i i b e l e h t.

Mul om hää näitejuht.

S a n d e r.

Toeta kuhugile! Ma pole sind ammugi enam näinud. (*Wõtab leentoolil istet.*)

No, mis sa „Pisuhänna“ kriitikatest arwad?

P i i b e l e h t

istub sohvale ja pistab taskust juttumise jooksul taoti päewaroomiseemneid suhu.

Need on wennalikud —

S a n d e r.

Wälja arwatud paar näägutust lehtedes, mida parem seltskond ei loe.

P i i b e l e h t.

Ja, pääle nende om kõik harmonia, ennegi moodu peräst siin ja säääl noodike dissonantsi wahel. Minule komponeriti suutuks wastupiti.

S a n d e r.

Mis ma sulle ütlesin!

P i i b e l e h t.

Aga tu polegi sinu „Pisuhänd“, midä nemä arwustewä.

S a n d e r.

Kudas nii?

P i i b e l e h t.

Ei, nemä om egäüits esi omale „Pisuhännä“ tennü ja arwustewä palehigin toda.

S a n d e r.

No, kuis nad siis ühtemoodi wõiwadki kirjutada — ega nad kokku ole rääkinud! Ja täiesti teise sõnu korrata, see ei lähe ju ka mitte.

P i i b e l e h t.

Ei, siss ei saaks tõist toote sügawama mõistmise poolest kuidagi üle trumbata.

S a n d e r.

No, olgu kuda on — peasjaks jääb, et raamat nii hiilgawalt läbi löi. Ja seks ei aidanud mitte wähe kaasa need minu re-tsepti järel tehtud parandused. Kas näed, kui õigel teel minu kunsti-instinkt oli, kui ta käskis realismusele ajakohast romanti-kat hulka segada! Nüüd on teosel oma sü-gawus —

P i i b e l e h t.

Mis tuukritele tööd annab.

S a n d e r.

Wäga õige. — Niisama õnnelik wõte oli

minu kirjutatud lõpp, mis jutule õige tendentsi annab, kuigi alles eelwiimasel leheküljel. Peaasjalikult selle lõpu teenus on auhind, mida praegu kuulsid nimetatawat. (*Triumferides.*) Waata siia, Tiit (*pakub talle kirja*) — kõige kõrgem tänawune! Ja loe, kui kõlawalt minu lõppu kiidetakse!

P i i b e l e h t

ilma kirja wõtmata.

Lugesin hommiku joba ühest wälisest lehest.

S a n d e r.

Soo — juba lehes? Ma pole tänaseid weel kõiki waadanud. — Jah, wennas, see auhind — see paneb hoonele nagu kupli peale!

P i i b e l e h t.

Lühidelt: sa oled oma pisuhännaga rahul?

S a n d e r

rõõmsalt.

Täiesti! Minu *prestige* perekonnas on kindlustatud, mul on jälle rahu ja elust täit maiku. Mathildele olen nüüd olewus, kes temastki kõrgemal seisab, ja see tähendab

sündinud Westmanni kohta palju, ning wanamehele isik, kellele ta jälle oma ärilist usaldust kingib, ja see tähendab wana Westmanni kohta weelgi enam.

Muidugi tuleb silmas pidada, et aeg minu nimbust tumestab, et teda tarwis on mõne uue meistritööga haljastada, aga see ei tee mulle niipea muret: nüüd ei lase ma endale enam tähtaegu dikterida, ja muret ei tee see mulle niikaua ülepea mitte, kui mul mu wana hea Piibeleht ustawaks sootsiuseks on.

P i i b e l e h t

seemet hammustades.

Sinu rahulolek rõõmustab mind, Sandri; nüüd wõiksid minule weidi abiks olla.

S a n d e r.

Abiks? Heameelega, wennas! Aga milles?

P i i b e l e h t.

Mul on ustawat inimest waja.

S a n d e r.

Isameest?

P i i b e l e h t.

Õkwa nii.

S a n d e r.

Kosja tahad minna? — Sina?

P i i b e l e h t.

Mes sääl siss inestada? Sina käisid jo kah kõrd.

S a n d e r.

Ja — soo — — Aga milleks sul siis „isameest“ tarwis on?

P i i b e l e h t.

Mmja — kae, — minu mõrsja — sel om serände rikas ja kange pääga papa — tolle man pole ilma osawa wahemeheta midägi ärä tettä.

S a n d e r.

Aa, — ja seesuguseks wahemeheks pead mind?

P i i b e l e h t.

Ja, Sandri. Ning tõiseks tunned sa minu tulewast äia kõige paremini.

S a n d e r.

Mina?

Piibeleht.

Ja, sest lugu om tu: ma tahaksin sinule
käliks tulla.

Sander

äärmise üllatusega.

Meie Laura?!

Piibeleht

nokutab rahulikult pead.

Meie Laura.

Sander.

Ja — — ütle ometi — — kus — —
kudas —?

Piibeleht.

Oo, to läits meite wahel nii oma pääd
— es pane esi tähelegi.

Kui ma ta tu kõrd auto eest ärä kisksin
ja kätel hoidsin — süda liglet tõsel nagu
tsirgupojal ja silmist paistis sinine hirm
ja nii lämmi oli tõne rinna wastu — siss
mõtlin kohe: Tskae, tolle wõiksid endäle
kodu wiia! Ning sest mõttest es saagi
enämb lahti.

Sander.

Ja tema?

Piibeleht.

Temä? Oo, temä om endä öökulliga wäega rahul.

Sander.

Ja see sobis salaja, wanamehe ja meie kõigi selja taga?

Piibeleht.

Meil es ole niikawwa nõuandjaid tarwis — saime esi kõigega toime.

Sander

toibuwalt.

See on ju — — aga sa teed ju ainult nalja!

Piibeleht.

Mesperäst nalja?

Sander.

Aga kulla mees — see on ju meeletu mõte!

Piibeleht.

Mesperäst meeletu?

Sander.

Pea ometi aru, wennas: sa oled ju paljas poiss!

P i i b e l e h t .

Ega tost kedägi ole — miu tulewasel naisel on raha küllalt.

S a n d e r .

Sa spekulerid Laura raha peale!

P i i b e l e h t .

Iks kah. Miä leian, raha om wäega tarwilik asi elon.

Kae, Sandri, ma olen keh w poiss nigu sinägi enne naisewõtmist, aga elu mõistmise poolest mitte enämb pää pääle kukkunud sest saadik, kui ma sinuga tutwust uuendin. Nüüd ütlen endale: Kirjaniku põli on mõnus põli, aga kui sa mitte just geenius ei ole, siss puhuwa sul eloaign taiwa tuuled jalge alt läbi, kui sa mitte Westmanni tõist tütart ära ei kosi. No, ja nii kosin ta hää latse üten rahaga ärä.

S a n d e r .

Aga raha on Westmanni käes!

P i i b e l e h t .

Eks siss olnud kah, kui sina wanema tütre wõtsid.

S a n d e r.

Ja, kullake, minuga oli märksa teine lugu: mul oli amet, mille peale äi lootusi wõis panna! Sina aga kui kodukoolmeistrike ja sulemeheke — kui luuletaja, wennas, kelle profession wana Westmanni silmis mitte rohkem ei maksa kui leierkastimehe wõi balagani-weiderdaja oma — kudas tahad sina sihile jõuda! Liiategi nüüd, kus wanamees näeb, et ta esimese wäiga mööda püksa on saanud! Kahte luuletajat ei wõta see mees ilma peal perekonda. (*Tõuseb naerdes üles.*)

Ma usun, Tiit, kui sa oma kosjajutuga tema ette astud — ta pistab sulle sõnalausumata rubla näppu ja tähendab peaga ukse poole.

P i i b e l e h t.

Tolleperäst mul „esämiist“ omgi waja.

S a n d e r.

Mis aitab siin isamees! Isamees wõib sind wanamehele ausaks, kaineks, anderikkaks poisiks kiita — ja seda tegema oleksin ju walmis, kulla Tiit — aga ta ei wõi pi-hust suhu elawat tindi-proletarlast rikkaks meheks moondada! Kui sul mõni maja-

lokski pea peal oleks, wõi ribake ehituskrunti kasulikus kohas!

P i i b e l e h t.

Mis seks tarwis läheb, et Tiit Piibeleht Westmanni isanda wäimeheks saaks — tu jäägu kõik isamehe mõelda ja tetta, minä end tollesse ei sega.

S a n d e r.

Kudas? — Mis sa sellega tahad öelda?

P i i b e l e h t.

Kae, Sandri, — sõprus om sõpruse wäärt ja üits käsi peseb tõist. Minu „Pisuhänd“ päästis sinu suurest hädäst, ai su perekonna-õnne jälle õilmele ja tegi su kuulsaks kirjanikuks — nüüd pead ka minu õnne-süskä äiapapa Skyllast ja Charibdi-sest mööda awitama. Mul on sinu sõna.

S a n d e r.

Minu sõna?

P i i b e l e h t.

Ja. „Pisuhänna“ kaupa tehes ütlid mulle: „Tiit, armas weli, kui sul pääle honorari wiil soowisid om, mida mina suudan täita: sin mu käsi, nad on täidetud!“

Sander.

Armas sõber, kas sa sonid wõi! Nii-sama hästi wõiksid minult ju soowida, et ma wana Westmanni ära kägistaksin!

Piibeleht.

Minä ei soowi wõimatut, Sandri. Sa nimetid majaloksu wõi krundiriba kasulik-
kus kohas — nuu om ju saadawad.

Sander.

Ja need peaksin mina sinule muret-
sema?

Piibeleht

nokutab jaatades lahkesti pead.

Sander

temale pärani silmil ligemale nihkudes.

Kas sa siis —? Mis sul wiga on, wen-
nas?

Piibeleht

seemet suhu pistes.

Minä kahtlen ennegi, kas serände maja-
loks wõi krundiriba Westmanni herrale
küllalt imponerib —

S a n d e r

sarkastlikult.

Selles kahtlen mina ka! Ma nimetasin neid üksnes sel mõttel, et sulle siis ehk u n e s tohiks julgus peale tulla oma kosjaloo-
st wana Westmanni ees suud lahti teha. Et sellega i l m s i temale läheneda, seks, armas wend, kulub hästi rohkem ära!

P i i b e l e h t.

Otse minu arwamine.

Kae, Sandri, ma tahan sulle õigust öelda: Miä ei olegi nii ahne tolle Westmanni papa raha pääle, ma wõiksin oma tüdreku ilma isa loata ärä wõtta ja meil kummalgi poleks raske kaasawarast ja pärandusest suud puhtaks pühki —

S a n d e r

ruttu.

See on juba mõistlikum jutt!

P i i b e l e h t.

Kuid lugu om tuu, et minu tulewane rikka elukõrraga on harjunud —

S a n d e r

agaralt.

Minu äi ei ela sugugi nii suurel jalal.

Piibeleht.

Igatahes serätsel, et Laura minu man pitsitusi saaks kannatada, iseäranis, kui meil rohkemb perekonda tekib; minu koolimehe-amet ei tööta palju, sest ma pole midagi vähemb kui karjäretegiija, ja sulega teenitud lisa ei paisutaks meie kukurt ka mitte liasti.

Sander.

Kui armastus kaasasid ühendab, siis õitseb õnn ka kehwas kodus!

Piibeleht.

Ent minä ei näe ärä, mesperäst ma oma naise waranduse sinule peaksin pärida jätma.

Sander

tuksatab, siis pikkamisi.

Aa — wõi nii! — Ma poleks uskunud, et sina ka kade wõid olla! (*Sunnitud naeruga.*)

Siis on aga sinust päratu naiwne, minult selle waranduse kättesaamiseks wentalikku abi paluda!

Piibeleht.

Ma ei palu, ma nõuan.

Sander.

Nõuad?

Piibeleht

nokutab kinnitades pead.

Sander.

Nõuad — — mida sa nõuad?

Piibeleht.

Et sina mind Westmanni papale sõnalausumata wastuwõetawaks wäimeheks teed.

Sander.

Ma peaksin wist oma majad ja kõik muu sinule kinkima?

Piibeleht.

Kui tuu küünib.

Sander.

Ja kui ei küüni?

Piibeleht.

Noh, sul om hää kredit — sinu allkirja nähes öeldakse rahaasutustes (*Sanderi toonil*): „Ludwig Sander — ahaa!“

S a n d e r

pikkamisi, kuid kasvava rahutusega.

Ja kui ma ei taha?

P i i b e l e h t .

Sa pead.

S a n d e r

temale lähemale tikkudes.

Kes mind sunnib?

P i i b e l e h t .

Pisuhänd.

S a n d e r .

Missugune pisuhänd?

P i i b e l e h t

wõtab „Pisuhänna“ raamatu sohwalt.

See siin. Sest tarbekorral wõid homme lehest lugeda, kes tema tegija om ja kes mitte.

S a n d e r

jääb pärani silmil tema otsa wahtima; pika waheaja pärast rinna põhjast.

Piibeleht, mis on sinust saanud!

P i i b e l e h t.

Ä r i m e e s.

S a n d e r

pool hingeldades.

Sina — keda ma nagu wenda usaldasin
— — sina tahaksid — — sina wõiksid — —
(*Wajub teise sohwanurka; korraga kergelt
ja rahuga.*)

Aga sul pole tunnistusi.

P i i b e l e h t.

Kas mõtled siis salata?

S a n d e r

külmalt.

Jah, wennas — ma salgan! Ma ajan
waleks — otsekohe waleks!

P i i b e l e h t.

Siss mul om tunnistus.

S a n d e r.

Missugune? Sinu käsikirja häwitasin
üumber kirjutades leht-lehelt ära.

P i i b e l e h t.

Kuid must käsikiri on mul alles.

S a n d e r.

Soo? (*Huuli hammustades.*) Seda rai-
bet polnud mul meeles! (*Mõtleb.*) Aga see
ei loe. Selle wõisid omale trükitud raamatu
järgi wõltsida, et katset teha minult raha
välja nõorida. Olukord oli sulle päri: ma
pole enne midagi kirjutanud — kaheldi, kas
oskangi kirjutada — töö oli pikale wii-
binud —

P i i b e l e h t.

Selle ewentualitedi tarwis on mul kah
tunnistus. Niipea kui ma muudetud käsi-
kirja sinule ära andsin, deponerisin nota-
rius Annoki man pitseri all täiendatud
mustalkirjutuse ja lasin endäle tolle pääle
tähe anda.

S a n d e r

wimmas turjaga kangelt püsti tõustes.

S e d a tegid? — — See — see on ju siis
algusest peale päris kawatsetud riisumise-
plaan!

P i i b e l e h t.

Ei, Sandri. — Käsikirja Annoki juure
wiies es ole mul wiil mingit plaani; ma
mõtlin ennegi: Kui no tõesti nii läheb,

nigu Sandri ette kuulutab, et toosama romani-tutsak temä nime all ilmudes tähtsaks teoseks tõuseb, et tost imelikust asjast peaks jääma dokument perrä — üitskõik mes ette-täädmata juhtumiseks. Alles hildam tuli mulle mõte „Pisuhända” endä kosjawankri ette rakendada.

S a n d e r.

Sinu tüdruk teab sellest?

P i i b e l e h t.

Ei, sest ei tiiä üitski heng.

S a n d e r

ärikülmalt.

Mis sa oma käsikirja eest nõuad?

P i i b e l e h t.

Sa kuulsid joba.

S a n d e r

nagu ülemal.

Ma pakun wiissada rubla.

P i i b e l e h t.

Miä pole sahkerdaja.

S a n d e r.

Ma pakun sulle tuhat rubla.

P i i b e l e h t.

Minu kaubal om kindel hind: Westmanni papa ja-sõna.

S a n d e r.

See on hullus. Nii palju mul ei ole.

P i i b e l e h t

trööstivalt.

Leidub, Sandri, leidub!

S a n d e r

tema kallale kargamas. viha pärast kähisedes.

Ma lasen su maha — ma kägistan su ära — ma teen su siinsamas pihuks ja põrmuks —!

P i i b e l e h t.

Kas to's odawamb oles?

S a n d e r

temast kinni hakkamas.

Wereimeja — kõrilõikaja — — kuradi pisuhänd — —!

Laura Westmann, *täies talverüdes, ilmub pahemalt poolt ja peatab imes-tades sammu.*

L a u r a.

Mis siin on?

S a n d e r

põrkab vastasest tagasi ja püüab oma ärevust kähku meisterdada.

Meie — —

P i i b e l e h t.

Meie soovime tõnetõsele õnne.

S a n d e r

end naeratawale lahkusele sundides.

Ja — ja muidugi, Laura — — ma soovisin sinu peigmehele — ainult õnne!

L a u r a

lähenedes, imestanult Piibelehe poole.

Ludwig teab?

P i i b e l e h t

üles tõustes.

Mia ilmutin prõlla. Ta om jo meie weli. Ta lubab meid papale soojalt soowitada.

S a n d e r.

Ja — ja muidugi — miks mitte — — ma tahan teid wäga soowitada — — Õnne ka sinule, Laura! (*Annab talle kätt.*)

L a u r a.

Täna sind, Ludwig! Kui hea sa oled!

P i i b e l e h t.

Aga sul om temälegi õnne soowi: „Pisuhänd“ on talle kalli aubinna toonud.

L a u r a.

Auhinna ka weel!

S a n d e r.

Sa imestad? Kas ta ei meeldi sulle?

L a u r a.

Paiguti — ja, paiguti nii hästi, et (*naeratahes ja pilguga Piibelehte riivates*) minu Tiitki need kohad wõiks kirjutanud olla, aga sealtsamast tolksti see imelik pisuhänd, ja siis see lõpp —

S a n d e r.

Aga nii on korras, nagu auhinnast näed.

L a u r a.

Siis soowin sulle õnne — ma ei kõlbawist arwustajaks.

Aga kudas sa meie eest papa juures õieti mõtled kosta, Ludwig? Sa tead, ilusate sõnadega pole seal midagi ära teha.

S a n d e r.

Ma — ma katsun siiski!

L a u r a

pead wangutades.

Ah ja — ma tean ju, kudas lugu läheb!
Meie tee on meile ette märgitud. (*Paneb
käed Piibelehe õladele.*) Ühel heal päewal
seome pambud ja rändame! Nii kaugele
kui tahad. Muret mul ei ole.

P i i b e l e h t.

Aga kahju?

L a u r a

tasa

Kahju —? (*Elawalt.*) Kahju tasud sina!

P i i b e l e h t

tema põske paitades.

Wahwa tüdruk! — Kuid ootame wiil.
Mul ehk kooleb täna-homme koski rikas
tsõdse ärä, siss saame kahjust kah üle.

L a u r a

naeratades.

Ära sa talle minu pärast rebasekakku
saada!

P i i b e l e h t.

Ja sina ärä meie asjast wiil muile kõnele—ainus teadja olgu meie sõber Ludwig.

L a u r a.

Panen tähele. (*Sanderi poole.*)

Aga ma tulin ju papat otsima, Ludwig; teda ootab üks ärisõber kodus ja meie apparat on parandusel.

S a n d e r.

Ma usun, ta on Mathildega weel söögi-toas.

L a u r a.

Ei, Liina ütles, ta olewat juba ära läinud — ühes Mathildega; kas sa ei tea, kuhu?

S a n d e r.

Seda ei wõi ma sulle mitte öelda.

L a u r a.

Siis lähen jälle. — Wabandage — eksitasin teid wist palawas diskussionis „Pisuhänna“ üle! (*Lööb pilgu seejuures Piibelehe krawati peale ja hakkab seda kohendamada.*)

P i i b e l e h t.

Kas tu mul wiltu olli?

L a u r a.

Ei, liig otsekohe — nii ei sünni sulle.
(*Tema taskute peale tähendades.*) Ka tundub mulle puudusena, et sa talwel oma paberiladu ühes ei wea.

P i i b e l e h t.

Ent wilja-ait on mul üten — ehk soovid?
(*Hoiab seemnetasku lahti.*)

L a u r a

sealt wõttes.

Tänan. Ja head päewa teile! (*Külgukses ära.*)

Pikem waheaeg. Sander, kes Laurale ukseni wõõrili pilgu järgi saatis, hakkab hämaral meelisklemisel vaikides edasi-tagasi sammuma; Piibeleht istub sohvale tagasi, wõtab ajalehe kätte ja loeb seemneid hammustades rahulikult. Sanderi silm riiwab teda taoti uurinawalt.

S a n d e r

peatab wiimaks keset ruumi: külmalt.

Ma olen otsusele jõudnud: sa wõid oma ilmutuse lehtedesse panna.

P i i b e l e h t

*nokutab peaga, loeb lause lõpule, paneb lehe
käest ja teeb minekut: ukse juurest.*

Adieu, Sandri, — terwiseid abikaasale!

S a n d e r

kahmab tal äkki kraest kinni: ärdalt.

Piibeleht!

P i i b e l e h t

üle öla.

Midä wiil?

S a n d e r

pehmelt.

Kuhu sa's joused! Mis rutt sul on!
Ma pole sulle ju ainust halba sõna öelnud!

P i i b e l e h t.

Aga oma otsuse ütliid.

S a n d e r.

Ja sul oleks tõesti süda rinnus, minna ja
mind ilmapilaks teha, ei asja ees, teist taga!
Siitsamast minna ja awalikult kuulutada,
et Ludwig Sander — —! Ei, Tiit, seda sa
ei tee, seks oled läbi ja läbi aumees, seks
on meie sõprus liig wana ja meile mõlemile

kallis, kälideks saamas oleme ka weel! —
Tule, Tiit, püüame teineteist mõista, otsime
üheskoos wennalikult nõu, kudas sinu asja
ajada ja sihile wiia. — Siia istu — soc!
(*On tema käistpidi sohwa juure talutanud,
mille peal nüüd mõlemad kõrwuti istet wõ-
tawad.*)

P i i b e l e h t.

Kui sul nõust puudus — toda wõin
sulle anda.

S a n d e r.

Seda parem, armas Tiit, seda parem!
Ja ma ei kahtle, et sinu nõu niisugune on,
et ta mind mitte just õnnetuks ei tee — et ta
inimlik, et ta kristlik on —

P i i b e l e h t.

Täitsä. Ta ei nõwwa sinult enämb, kui
mes ligimene ligimesele sundimatagi teeks.
Sa pead mulle raha laenama — l a e n a m a,
Sandri, mitte kinkima — sest mul om kulla-
soon leitus, midä tahan hakata eksploa-
terima.

S a n d e r.

Kullasoon?

P i i b e l e h t.

Ja. Wäega wõimalik, et ma ettewõtte aktsiaseltsiks teen, kuid enne peab maapind minu olema, ning tolle omandamiseks on mul kapitali waja.

S a n d e r.

Tiit, mis nali see'nd jälle on!

P i i b e l e h t.

To ei ole nali.

Neil päiwil sures siin üks elatanud Saksa preili ärä, kes muu seas kompleksi keskaigneid wiilkatusega maja-tsharikka awara krundi pääl maha jättis, mida ta oma eluaigu pietetlikul jonnakusel kellegile ei tahtnud müüa. See krunt ongi minu kullasoon. Ta saisab südäliinan kõige paremal ärikohal, kate eläwä uulitsa wahel, ja kisendab ettewõtliku mehe perrä, kes poollagunenud elumajad maha kisub ja mõne suurepäralise äripalee asemele ehitab. Tu miis tahan mina olla. Tõise ei tiia wiil, et see immobil nüüd saada ja wõileiwa iist saada om.

S a n d e r

pealetikkuwa aimdusega.

Missugusest immobilist sa kõneled?

P i i b e l e h t.

Temä pärija, keegi õndsä preili sugulane, on kaardiwäe ohwitser Peterburis, suur elomiis ja õnnemängija, kel alati peenike peos ja kes päranduse wäärtust ainult naeruwäärt kasina üüri järgi teab, sest näinud pole noor parun Rönne preili von Mensenkamffi majasid ja krunti kunagi.

S a n d e r

hüppab istmelt.

Inimene, see on ju wana Westmanni ettewõte!

P i i b e l e h t.

Saab aga nüüd minu ettewõtteks. Mis sa arwad, Sandri: serätse wäimehe wastu poleks wanal wist midägi?

S a n d e r

suures ärewuses.

Kes selle saladuse sinule kõrwa pistis? Sest teadis üksipäini meie perekond!

P i i b e l e h t.

Üks perekonna-liige — minu tulewane naine. Temä jutustab mulle wahel kodusist asjust ütte ja tõist.

Sander

waheaja pärast, waenaga rahu kogudes.

Sa tahad siis oma tulewast äia — üle lüüa?

Piibeleht.

Ja. Kõik äri om ülelüümine. Ma tahan teda üle lüüa, et ta oma nooremat tü tart ei saaks üle lüüa.

Sander.

See on ju tema oma wara!

Piibeleht.

Westmanni esä wara om ennegi tuu, mes ta esienda elamiseks tarwitab.

Sander.

Aga parun Rönne lased üle lüüa?

Piibeleht.

Mul pole asja kedägi ülelüümise iist hoida, kes waiwas ei wõta ütte pilkugi tolle pääle heita, mes temä omma om. Ka ei liiguta mind sugugi, kas müügihind parunile wiieks wai kümneks lõbusaks ööks jatkub.

S a n d e r

*on tugitooli wajunud ja hõõrub walusal il-
mel otsaesist.*

Ja sina arwad, et minu südametunnis-
tus mind lubab sinule abiks olla selles ilm-
kuulmata tükis, mis sa wanamehele tahak-
sid mängida?

P i i b e l e h t.

Arwan küll. Sul on solidne, hästi trä-
neritud südametunnistus. Tuu lubas sul
omaaigu wanamehele lootusrikast inseneri
ja tema tütrele südant-sulatawat luu-
letajat ette mängi, see lubas sul alles
hiljuti wanamiist, enda naist ja kogu
ilma wõõra waimutööga tüssata, see lubas
sul praegu ka keelt nilbata oma nadu wa-
randuse järgi. Sa wahetad ennegi kaks
mõistet teineteisega ärä: südametunnistuse
ja argpüksuse.

S a n d e r

wäikse waheaja järele kaeblikult.

Kui sa teaksid, kui wäga wanamehe hing
selle ettewõte küljes on, kui õnnelik
ja uhke ta oli, et tal korda läks wanapreili

testamendi-määrust enne wõistlejaid wälja
nuhkida, ja kudas ta rõõmustas pärijalt
täna telegrammi saades, et see tema paku-
tud hinna wastu wõtab! — Passash poe-
ridadega — hotel — kafee — warietee —
kino — — (*Ohkab.*)

P i i b e l e h t

trööstiwalt.

Ei lähe jo midägi kaotsi — kõik jääb
ilusti perekonda.

S a n d e r

nagu ülemal.

Mina pidin tema wolinikuna täna õhtu
Peterburi sõitma kaupa küpseks tegema, ja
nüüd —

P i i b e l e h t

nagu ülemal.

Nüüd sõidad minu wolinikuna just
sedasama tegema.

S a n d e r

kargab püsti, küüned juustes.

Aga kust ma selle raha wõtan?

Piibeleht.

Oma raha-hallikaid tunnend esi wistist' paremini kui minä.

Sander.

Mul on küll kahe mehe kredit, aga seda ei saa ma ometi mõne tunnikesega sulaks teha!

Piibeleht.

Sa wõtad ju äiapapa ostusumma ütlen.

Sander

pärani suul ja silmil.

Te m a r a h a g a — —?!

Piibeleht.

Selle saab ta jo kätte. Sest kui sa ostu-lepinguga tagasi tuled, siss sul om juba kolme mehe kredit: Westmann, Sander, Piibeleht. (*Wõtab taskust ühe paberi ja ulatab temale kätte.*) Siin wõlatäht — kondrahi tood mulle wastu. (*Tõuseb aeglaselt üles ja patsutab Sanderile mööda minnes isalikult öla peale.*)

Hääd tiid siss, ja ole reisul rahaga ette-waatlik. (*Pahemale poole ära.*)

S a n d e r

*wahib talle tummalt järele, wajub siis süga-
wasti tugitooli ja hoiab kätega pead; äga-
walt.*

Kui see karutükk wälja tuleb, siis tõm-
mab wanamees mu oksa!

Eesriie.

KOLMAS WAATUS

Ajalehed ja raamatud on istmetelt ja laudadelt ära koristatud.

Westmann ja Laura, mõlemad üleriieteta, kuid viimasel muhv käes, astuvad eeskojast sisse; nende kannul ilmub uksele Liina.

Liina.

Tagasi, herra Westmann! Ja unigi juba välja magatud. Praegu tõusewad kohvilauast üles.

Westmann.

Soo, soo. Mõtlesin juba, et rongike ehk jälle kord hiljaks jäi — on ju öösi natuke tuisku olnud.

Liina.

Kas pean ütlema, wõi astuwad saksad tahapoole? — Aga mis teil seal on, preili?

L a u r a

*näitab talle muhvi, mille otsast kassipoja
pea välja paistab.*

Üks lapsuke. Minu Aurora wiies äb-
rik. Ma tõin ta oma õele kaswandikuks.

L i i n a

kassi pead silitades, nagu lapsele.

Oh sa jumaluke — nina teisel punane
peas — ja — ja —!

L a u r a.

Tema wennad ja õed olen kõik juba us-
tawaisse perekondadesse paigutanud, ühe
kiitsin sügise kellegile wanapoisilegi kaela.

L i i n a.

No, see saab wist nälgida!

L a u r a.

Ei, see elab toredamini kui teised. —
Selle eest, Liina, katsuge teiegi hoolt kanda.

W e s t m a n n

tipsib tütrele näpuotsaga otsaesisele.

Mille ümber t e m a mõttekesed keerle-
wad, kuna meie pead kõigil uut ehitust
täis on!

Laura
naeratades.

Seda ma märkan: sa näed alles nüüd,
mis mul muhwis oli!

Laura ja Liina kassiga taharuumi,
kus Sander neile vastu tuleb, ja sealt
ära; viimane wahetab Lauraga mööda
minnes lühikese teretuse ja astub weidi kõ-
heledes töötuppa.

Westmann
rõõmsalt.

Na, terwisega tagasi?

Sander.

Ja, papa.

Westmann
teda silmitsedes.

Liikudest natuke peawalu?

Sander
kõrwale waadates.

Uneta öö.

Westmann.

Kas sa siis magamisesewagunis ei sõit-
nud? Kodus puhkasid ka juba.

S a n d e r.

Ja, aga silma kinni ei saanud.

W e s t m a n n.

Rõõm, rõõm! Wõin ju arwata. Saanud isegi unega täna öösi hästi hakkama. (*Muigades.*)

Na, Rönne poolt palju terwiseid?

S a n d e r
wenitades.

Seda küll.

W e s t m a n n.

Ja ilus paber? (*Sirutab käe wälja.*)

S a n d e r.

Paber — — ja — — waata, papa — — selle paberiga — —

W e s t m a n n

tõsinedes.

Mis selle ga siis on?

S a n d e r.

Selle paberiga on nii, et — et — — seda ei ole —

Westmann

kulmusid tõstes.

Mis see tähendab? Ära kaotasid?

Sander.

Ei, aga see paber — — seda paberit —
— sest paberist — — Papa, püüa asja peale
kainelt ja külma werrega waadata —

Westmann

*ärkan kõuekõmin hääles, väljasirutatud
käel.*

Ostuleping — sedamaid!

Sander

temast instinktiliselt eemale nihkudes.

Minul süüd ei ole! Seda oleks igale
teisele niisama wõinud juhtuda!

Westmann

nagu ülemal, waljumalt.

Ostuleping!

Sander

pool paluwalt.

Papa, luba, et ma rahulikult seletan.
Äkilise meelega pole siin midagi ära teha.

Hea oleks, kui sa istet wõtaksid. (*Mehinedes.*)

Ostulepingut mul ei ole, sest teine ostja jõudis ette.

Westmann

jääb keeletult wäimehe suu peale wahtima, ta väljasirutatud käsi langeb lödwalt maha.

Sander.

See näib wõimata, on aga siiski õige: napilt tund aega enne mind müüs parun majad teisele — selle aja sees, kui mina tshekki pangas rahaks wahetasin. See teine pakkus talle mõne tuhande rohkem — siin u kaup oli parunikesel kohe unustatud.

Westmann

maigutab mitu korda suud, enne kui kär-gatab.

Sa waletad! Keegi wõõras ei teadnud asjast!

Sander.

Seda arwasin minagi, kuni Rönne juures selgus, et eksituses olime. Pole ka mõni igapäine wõistleja, kes meile selle wingerpussi mängis, waid keegi, kelle ees saladusi

ei ole, kes wanakawala endaga näib ühenduses seiswat. — Ja mõtle, papa: meie sõidame ühes rongis — istume ühes wagnis ja ühel istmel — ajame kogu tee teineteisega sõbralikult juttu! Peterburi waksalis jätame jumalaga — üks ei tea teise ettewõttest — tema istub autole ja ostab mul majad nina eest ära — nina eest, papa!

Westmann

möirgab, kõigest kehast wärisedes.

Mis on selle lurjuse nimi?

Sander.

Piibeleht. Sa nägid teda paari päewa eest siin toas.

Westmann

nagu ülemaal.

Mis ta siit otsis?

Sander.

Küsis niisama ühte ja teist — ehitusmaterjalide hindasid, tööpalkasid, tööliste saadawust — — meie oleme kooliwennad.

Westmann

käed rusikas, ähkinvalt.

Ma murran ta ära! — — Ma teen ta tuhaks! — — Ma häwitan ta sugu maa pealt — —!

Sander.

Ta on poissmees.

Westmann

rühib wimmas turjal ringi käia; märatsewalt.

See on wargus — see on rööwimine — see on awalik riisumine! — Rönne krunt on minu — minu on ta — minu! Ma ei anna teda kellegile — ei jumalale, ei kuradile! — Kes teda minu käest tahab ära wõtta, peab mu enne surnuks lööma! — — Teine meist taganeb, aga mitte mina (*lööb rusikaga joonistustlaua pihta*) — mitte mina!

Sander.

Papa, papa — püüa ennast rahustada!

Westmann

wajub äkki murtult tugitooli ja hoiab kätega pead; waheaja pärast närtsinud häälel.

Oleks siis rahakahju üksi! — See on suur — ja — päratu suur — nii suur, et ta mul mitmeks aastaks unerahu wõtab. — Aga see pole mitte üksi. Weel enam mak-sab minu au. Ma tahtsin nüüd alles näi-data, kes Westmann on! Linnale — kubermangule — kogu ilmale! — Ma tahtsin näidata —

S a n d e r

kaetsewalt.

Tean, papa, tean: passash poeridadega, — hotel — kafee — warietee — kino — —

W e s t m a n n.

— ma tahtsin näidata, et Westmann Westmanni uulitsast enam on kui Westmann Westmanni uulitsast. Ja kui sa teele olid läinud, pistsin süütenöörile tule otsa ja pomm lõhkes. Eilsest saadik teab iga äri-hing linnas, et Westmann kulda hakkab kaewama ühest kohast, kuhu ligi pääseda ühelgi teisel nuppu ei olnud. — — Sa olek-sid nende nägusid pidanud nägema (*kätega näidates*) — nii pikad — ja nagu tohletanud nairid —

S a n d e r.

Seda wõib arwata! Ja nüüd tuleb see

tundmata isik kusagilt kolkast, waatab wõõras linnas paar korda ringi, tuhnib kulla-
augu üles ja tahab midagi taewa poole pai-
sata, mille kõrwal sinu kawatsetud ehitus
walla-waestemajaks kahaneb!

Westmann

pead tõstes.

Sa tead, mis ta tahab ehitada?

Sander.

Ja. Koduteel sõitsime jälle ühes, nagu
tema soowil kokku olime leppinud. Nüüd
ei pidanud ta enam suud. — Tema plaan on
umbes seesama, mis sinulgi, kuid wõrdle-
mata suurem, julgem, ja seejuures poole
odavam!

Westmann

piinatud põnewusel.

Soo — kudas siis?

Sander

tähtsalt, hooplewalt.

Amerika süstem. — Kõige uuem. — Ehi-
tustehnika wiimane sõna. — Muidugi raua-
konstruktsion. — Wähe tööd, wähe mater-
jali. — Ja mis peaasi (*käsi kõrgesse ajades*)

õhku — õ h k u, papa, — õhk ei maksa mi-
dagi — — ühe sõnaga: esimene Eesti pil-
welõhkuja — wiiekümne wersta peale üm-
berringi näha!

W e s t m a n n

kõrnu hoides, ägawalt.

Wiiekümne wersta peale! — — Sina ku-
rat — sina wiimane kurat! — — Kas tal
siis nii palju kapitali on?

S a n d e r.

Seda mitte. Ta pani oma raha wiimase
rublani krundi sisse. Kapitali järgi tahab
ta nüüd ringi waadata, ja küllap seda lei-
dub.

W e s t m a n n

*hüppab istmelt ja sammub, käsi pealael,
ärewalt meeliskledes mõne korra edasi-
tagasi; äkitselt peatades.*

Sa ütlesid, et ta poissmees on?

S a n d e r

kes sohvale on istunud.

Ta on poissmees.

W e s t m a n n.

kähku ja kindlalt.

Siis ta peab naise wõtma!

Sander.

Arwad?

Westmann

kõminal.

Ja minu tütre peab ta wõtma!

Sander.

Wõi nii?

Westmann

telefoni poole waadates, müristawalt.

Mis on selle rööwlipealiku telewoni-
nummer?

Sander.

Sa tahad talle oma tütart telefoni kau-
du —?

Westmann

lärmavalt.

Ka seda, kui tarwis! Siin ei ole häbe-
nemist, siin ei ole kõhklemist — siin on
hoida, et Westmanni nimi naeruks ei saa,
ja muret kanda, et pilwelõhkuja perekonda
jäab! — Ma tahan küsida, kas ma temaga
kohe wõin kokku saada. Ja siis tahan talle
isu teha!

Sander.

Ta lubas kell kümme minu poole tulla
(*taskukella waadates*) — puudub ainult
paar minutit.

Westmann.

Seda parem. — Ma mängin talle muu-
sikat, mis ta weel pole kuulnud, ma panen
tal suu ja silmad wett jooksuma!

Laura on wiimaste sõnade puhul saali
ilmunud, kus ta midagi näib otsivat.

Westmann

teda silmates.

Tüdruk, tule natuke siia!

Laura.

Ja, papa. (*Astub uksele.*)

Westmann.

Siia tuleb warsti üks herra. Et sa ta
wastu wiisakas ja lahke oled!

Laura.

Üks herra —?

Westmann.

Ja. Üks herra Piibelegt. — Wiisaka-
kas ja lahke — pea meeles.

S a n d e r

*annab Laurale näppu suu peale pannes
märku.*

L a u r a

*vaatab laial silmal ühe pealt teise peale,
siis pikkamisi.*

Eks ma siis katsu wiisakas ja lahke olla
herra Piibelehe vastu!

Koputamine külguke pihta.

W e s t m a n n.

Ahaa — ehk ongi! (*Laurale.*)

Mine nüüd jälle tagasi, praegu pole sind
weel waja.

L a u r a

*teeb seda, kuna ta tagatoast täis imestust
korraks ümber waatab.*

W e s t m a n n

temale järgi.

Ma hüüan sind, kui tarwis; tulles katsu
ka kabadamalt kõndida.

L a u r a

saalist ära.

Sander on koputamist kuuldes kohe ukse juure rutanud, mille ta pooliti avab, nii et sisseastun Piibeleht ja ta ise Westmanni poole silmapilguks varjatud on.

S a n d e r

tõmmab põuetaskust kähku ühe paberi ja pistab Piibelehele pihku; surutud häälel.

Kontraht! (Seepeale waljusti ja sõbralikult.)

Piibeleht ise — tere tulemast! — Na, reisiwäsimus ka juba wälja puhatud? — Ja — see Peterburi! Ta peaks meile äri-meestele tõesti pisut ligemal olema! (On ukse kinni pannud ja astub külalisega edasi.)

P i i b e l e h t .

Küll ta ligemale nihkub, kui äri-ilm weduritele wiimäte tugewama tossu pääle sunnib.

W e s t m a n n

rahuliku naeratusega lähenedes.

Jaa, kui meie äri-ilm aina Piibelehtede ja Westmannide käes oleks!

Kuulen wäimehelt praegu, kudas Piibeleht Westmannile „lilled“ on teinud, nagu

kaardilauas ütleme. See on meistritükk!
 Nii peab olema! Nõnda edeneb kodumaa
 majandus. Kord on Westmann all ja Pii-
 beleht peal — kord Piibeleht all ja West-
 mann peal, aga ikka suuresti, ikka julgelt,
 see on peaasi! — Soowin teile südamest
 õnne, noor ametiwend — ei ma wõiks oma
 lihastest lapsest tõsisemat rõõmu tunda!
(Pikk, soe käeraputamine.)

P i i b e l e h t.

Tenän, herra Westmann. Massa suurt
 kõnelda. Algaja edimine katseke.

W e s t m a n n.

Mitte nii alandlik, herra Piibeleht! Kes
 esimese oina nii puhtaks niidab, see oskab
 ametit, selle tulewik on kindel.

Aga istume parem — olge nii lahke!
 Piibelehe herraga äriasjus pisut mõtteid
 wahetada, see on mulle otse kosutuseks!

P i i b e l e h t.

Ja minä heidan häämeelega Westmanni-
 herra õpilaseks.

*Wõtawad istet: Westmann ja Piibeleht
 sohwal ligistikku, Sander tugitoolil.*

Westmann
wäikse waheaja pärast.

Et mitte sõnu ja aega raisata: kas herra Piibeleht ei soowiks Westmanniga weidi õnne katsuda?

Piibeleht.
 Oleks mulle suureks auks.

Westmann.
 Waadake, armas sõber (*pane*b käe *Piibelehe põlwele*): ma olen loomu poolest natuke jonnakas. Wana Eesti tõug. See suur ehitus — ta on mulle nii omaks saanud nagu silm peas ja nina näos — ma ei tahaks teda jätta! Ja et ma — tänu jumalale — jonnida jõuan —: mis oleks, herra Piibeleht: wiiskümmend protsenti kasu?

Piibeleht
wäristab kahetsewalt pead.

Westmann.
tema nägu uurides, wäikse waheaja pärast rõhukalt.

Aga sada?

Piibeleht
wäristab jälle pead.

Westmann.

Hm, siin oleks juba küsida, kas te targu nii tüür olete. Teie tahtsite minust õppida, armas poeg. Mina teie asemel lööksin plaksti sisse! (*Hoiab talle lahtise käe ette.*)

Piibeleht.

Ma wõtan ainult hääd õppust, herra Westmann.

Westmann.

See on hea — teie wõite mind uskuda! Ärge unustage, et ehitamine meie päiwil suure riisikuga on ühendatud: töölised ahned ja rahutud — streigid igapäised nähtused — palgad wõiwad äkki tõusta, materjalide hinnad niisama — sõdagi pole wõimata —

Piibeleht.

Maawärisemine ka mitte —

Westmann.

Minupärast seegi. — Nõnda aga: nagu maast leitud — üle öö — kõrt liigutamata — palja Peterburi sõidu eest — — palja Peterburi sõidu eest terwe wüerstlik warandus —!

P i i b e l e h t.

Ma olen maiam.

W e s t m a n n.

Ja kui siis ehk weel nõnda juhtub olema, et ehitusekapital napipoolne on, et seda peab laenuks otsima —

P i i b e l e h t.

Toda pole mul wiil puult tengägi —

W e s t m a n n

lööb temale laksti põlwe peale.

Seal ta on! Ja teie tahate pilwelõhkujat hakata ehitama! Pilwelõhkujat, herra, mida wiiekümne wersta peale peab nähtama!

P i i b e l e h t.

Ent raha pole ilmast kadunud, herra Westmann. Ma tean hallikaid.

W e s t m a n n.

Soo? Kas tohiks küsida, mihukeksi?

P i i b e l e h t.

Rikkaid äiasi.

W e s t m a n n.

Aa! Mitut koguni?

P i i b e l e h t.

Jumalale tenu! Püüan ennegi wällä
nuhki, kes noist kõige willakam.

W e s t m a n n

ruttu.

Mõni siit linnast?

P i i b e l e h t.

Siit kah.

W e s t m a n n.

Ehk wõiksite nimetada?

P i i b e l e h t.

Üits istub minu kõrwal ja tahab mind
pügädä.

W e s t m a n n

silmitseb teda pikemalt, siis Sanderi poole.

Kas kuuled, poeg, kudas niisuke lihwi-
tud, poleeritud, rahwineeritud äriwaim töö-
tab! (*Pübelehele.*)

Nähtawasti pole teie oma nuhkimisega
aga weel mitte kaugel, sest muidu kõnelek-
site sellega, kes teie kõrwal istub, juba teist
keelt.

P i i b e l e h t.

Soo?

W e s t m a n n.

Teie ütleksite umbes nõnda: „Herra Westmann, minu uurimise järgi olete teie kui äiapapa tuhat wersta ümberringi wõist-luseta — mul on au teie tütre kätt paluda!“

P i i b e l e h t

pistab taskust seemne suhu.

Teil om õigus: nii kaugel ma wiil ei ole.

W e s t m a n n.

Teie näete asjata waewa. — Mis teil minu raskusest teada on?

P i i b e l e h t.

Umbes kõik.

W e s t m a n n.

Aga mõtteid te lugeda ei oska.

P i i b e l e h t.

Ega tiiä.

W e s t m a n n.

Siis ütelge, mis ma oma raskusega teen, kui noorema tütre mehele panen?

P i i b e l e h t.

Jaotate tütarde wahel pooleks.

W e s t m a n n

lööb Piibelehele põlwe peale.

Wale! — Ma annan oma noorema ainult mehele, kes mulle rõõmu teeb, kelle ees seis-tes ma isegi pean mõtlema: saab näha, kust ta mul see k o r d jälle naha üle kõrwade tõmmab! Ja kui ma sihukese olen leidnud — tal wõiwad minu pärast laenatud püksid jalas olla —: ma määrän talle kõik, mis mul nüüd, ja kõik, mis mul pärast on anda.

S a n d e r

silmi tõstes.

Kudas seda tuleb mõista?

W e s t m a n n

poole peapöördega tema poole.

Seda tuleb nii mõista, armas poeg, et luuletajal juba luuletaja-osa käes on. Sest saab ta priskesti elada, priskemini kui luuletajad kunagi on elanud.

S a n d e r.

See on aga hoopis imelik uudis!

Westmann

nagu ülemal.

Et lapse kätte raha ei usta, millega ta midagi peale ei tea hakata? Ma arwan, see on üsna igapäine uudis! — Raha on jumal neile loonud, kes teda oskawad sigitada. (*Piibelehele.*)

Nõnda, herra Piibeleht, on mõtted, mida teie ei mõistnud lugeda.

Piibeleht

seemet hammustades.

Mõtted on muutlikud.

Westmann.

Siis mitte, kui nad notariuse juures on kinnitatud. See aga wõib juba täna ja kohe sündida.

Piibeleht.

Tuu kõne nakab mulle joba meeldimä.

Westmann.

Ainult üks tingimine oleks mu uuel pojal täita, kui ta nimi Piibeleht on: see muidugi, et tema suur ehituse-ettewõte Westmanni wirma all teele läheb. Selle eest maksab äi talle pulmapäewal tütre kaasa-

rahaks summa wälja, mis ostetud immo-
bili hinnast kuus korda üle ulatab. See on
hunnik kapitali, noormees, millega ühe
Piibelehe ajunupp maakerale kohati teise
näo wõib anda, iseäranis, kui ta wana
Westmanni kolukesega ühes töötab.

Na, mis oleks, armas kompanjong, kui
me selle, siis weel paar majakest West-
manni uulitsast ning jaotamata päranduse
ilusti kirja laseksime panna?

S a n d e r

*kes waheajal üles on tõusnud ja ärewil
ringi sammub, waewaga talitsetud wihaga.*

Ma usun, siin on minul ja Mathildel ka
weel sõnake kaasa rääkida!

W e s t m a n n

rahulikult üle õla.

Ei, pojuke, teil on minu asjus aina
wait olla. (*Piibelehele.*)

Noh, kas käsi?

P i i b e l e h t

wiivitawalt.

Mja — ma ei taha salata: kaubal on
jumet —

Westmann.

Ah soo — ma unustan hoopis! Teie ei ole minu tütart weel ehk näinudki? — — See wõib kohe sündida — ta on siin. (*Tõuseb üles ja pöörab waheukse poole.*)

Saali on sel silmapilgul Mathilde Sander ilmunud.

Westmann.

Mathilde, ole hea laps, saada meile Laura siia!

Mathilde.

Ja, papa! (*Kuna ta kõrwale astub, kuulukse teda hüüdwat.*)

Laura, papa kutsub sind!

Laura ja tema järgi Mathilde, wiimane aeglasemalt, astuvad ette; Mathilde jääb esiotsa läwele waadeldes seisma.

Westmann.

Mul on siin üks külaline, Laura, kes sinuga soowib tuttawaks saada — herra Piibeleht on ta auwäärt nimi.

Piibeleht

kes naisterahwaste ilmumisel üles tõusis ja teretawa kumardusega tahapoole astub.

Meie tunneme tõinetõist joba, herra Westmann.

Westmann.

Soo? Wõi juba üle waadatud! (*Wäristab naeratades pead.*) Et sel inimesel aga ka kõik peensused plaanis on!

Piibeleht.

Ma tunnen toda preilit õkwa niikaugelt, et temaga sõandaksin abielusse heita.

Westmann

laia rõõmuga.

Prawoo! Siis on ju kõik korras!

Tütar, siin seisab minu wäi ja sinu mees! Wõid mind tänada — see ei ole mitte kõige pahem äri, mis ma sinu heaks olen sirgu ajanud! (*Paneb nende käed kähku kokku.*) — Minu õnnistus!

Laura

kes neid imestanud arusaamatusega on silmitsenud, Piibelehele.

Mis on siin sündinud?

Piibeleht.

Herra Westmann on minu wäärtuse ära tunnud.

Westmann.

Ja, seda ma olen! — Ja nüüd, lapsed: kõik, mis teil üksteisele on öelda, seda öelge lühidalt, mind ja minu uut poega ootab ametlik talitus, mis mul väga südame peal kipitab ja milleks mul praegu just aega on.

Sander

kes kogu aja ees kirjutustlaua juures endaga rasket wõitlust on pidanud, äkki wäljamurduna wihaga.

See ametlik talitus jääb tegemata!

Westmann

üle öla.

Kas see luuletaja seal jälle riidu norib?

Sander

räpaka käewiskega Pübelehe poole.

Luuletaja on seal — siin seisab insener Sander!

Kõik jääwad tema peale wahtima; wäike wahaeg.

Westmann

enesele näpuga otsaette tipsides.

Kadedus on wist inseneri-herra kupli wiltu ajanud!

S a n d e r

iga endatalitsust kaotades, karjuvalt.

Ei, see seisab loodis, aga ma ei lase en-
nast ja oma naist paljaks riisuda!

M a t h i l d e

suuril silmil ligemale astudes.

Mis siin on? Mis see tähendab? Kes
tahab meid paljaks riisuda?

S a n d e r

wahutawalt.

See hulgas siin, kellel minu ostetud pük-
sid jalas! See sulenärija, keda sinu isa suu-
reks äri geeniuseks peab, kes aga ärist nüigi
palju ei tea, kui mina luuletamisest! „Pi-
suhänna“ on see kaabakas kirjutanud, mitte
mina!

*Mõistmata waikimine; kõigi pilgud on
Pübelehe poole pöördud.*

M a t h i l d e

pikkamisi.

Mis — — kudas — — kes — —?

S a n d e r

pool hingeldades.

Ma ei wõi kauemini waikida! — Siin on

piir, millest ma üle ei astu! — See inimene tarwitas minu häda, et mulle lõõga kaela heita ja minu kallal ilmkuulmata nõõrimist toime panna! — Ta müüs mulle ühe oma jutukäsikirja, mille ma enda nime all wälja andsin —

M a t h i l d e.

Aaa — — ooo — —

S a n d e r.

Jaa — nüüd sa ägad aa ja oo! Aga kes oli see, kes mu wägise kirjutama pani, kes sulle pihku sundis mehele, kelle waim luulelistest kalduwustest mitte wähem puhas ei ole kui tema äia oma —!

M a t h i l d e

sähwawalt.

Aga sinu peiupõlised sonetid — kas need ka tema —?

S a n d e r

niisamuti.

Ei, need oliwad suurtelt meistritelt, mitte mõnelt pisuhänna-wusserdajalt! — —

Ja kui siis raamat on trükitud ja wälja kiidetud ja auhinnaga kroonitud, siis tuleb

see — see luuletaja ja paneb mulle pistoli rinna peale: „Westmanni noorem tütar saagu minu naiseks, wõi „Pisuhänna“ õige autor seisab homme ajalehtedes!“

L a u r a

Pübelehele.

Tiit, mis tema kõneleb?

P i i b e l e h t.

Tõtt, aga mitte täit: oma püksid ostsin „Pisuhänna“ honorariga esi — temä ostis mulle majad.

L a u r a.

Majad?

M a t h i l d e.

Majad?

W e s t m a n n

kes senini poollahtise suuga liikumata kuulatanud.

Ma — — majad?

S a n d e r.

Ja — majad! Rönne majad! See oli selle wõllaroa ettepanek ja nõue. Ma pi-

din ta äia silmis hinda ajama. Ja nõnda sõitsin Peterburi.

Westmann

koitva aimdusega.

Ku — kust sa raha said?

Sander.

Raha andsid sina mulle! (*Pöörab kõrwale ja astub joonistuselauala taha varjule.*)

Pikk põnew vaikus.

Westmann.

*on käed waheliti pannud ja esiti maha wah-
tinud, tõstab siis pilku ja hakkab Piibelehte
kestwalt fikserima, kuna ta nihkumisi te-
male läheneb; üsna tema nina all äärmise
rahuga.*

Sa tuled minu tütrele mu oma waraga kosja?

Piibeleht

silmi pilgutamata.

Ja, mul endal es ole.

Westmann

waheaja pärast nagu ülemal.

Niisugust masuurikut näeb minu silm esimest korda.

Piibeleht

alandlikult.

No, no — kõrd om Westmann all ja Piibeleht pääl, kõrd jälle Piibeleht all ja Westmann pääl.

Westmann

nagu ülemal.

Ja sa julged ise mulle weel näkku wah-tida!

Piibeleht.

Äri ei anna häbeneda.

Westmann.

Kas tead ka, mis ma sinuga nüüd teen?

Piibeleht.

Ei midägi paha: mul on kondraht taskus.

Westmann

wahib teda weel, sirutab siis käed talle korraga mõlemile õlale ja ütleb liigutatud rõhuga.

Siin seisab Westmanni poeg! Westmann oleks lambapea, kui ta sihukest kahe käega

kinni ei hoiaks! Tiit, meie läheme notariuse juure!

Teiste tegelaste tumm juhmus; Sander laua taga maigutab abitud suud.

S a n d e r

wiimaks peaaegu nutliku karjatusega.

Aga ta on ju luuletaja!

W e s t m a n n

waguralt.

Seda on ta ka. Ma hakkam ära nägema, et õige ärimees meie päiwil ka luuletaja peab olema. Kes teab, ehk wõtan isegi sule pihku, et mitte ajast maha jääda; enne aga loen Tiidu „Pisuhänna“ läbi ja õpin seal tarwilikud kriukad kätte.

S a n d e r.

See on ju hullus — — see on ju — —

M a t h i l d e

põlglik-wihase käetõstega mehe poole.

Wait sina seal laua taga! (*Astub siis Pübelehe ette; hädaldawal ärewusel ja paluwalt.*)

Ärge pange tema jämedusi tähele!

See skandal aga — see hirmus skandal — — herra, ma sureksin, kui see nende seinte wahelt wälja ulataks! Teie peate mulle w a n d u m a, et see meie wahele jääb, et „Pisuhänna“ sünniloost ükski hing peale meie perekonna ei kuule —

P i i b e l e h t

wiisakalt.

Olge üsna mureta, prowwa. (*Tõmbab taskust pitserdatud pakikese ja annab tema kätte.*)

Siit leiata „Pisuhänna“ originali — minu ainukese tunnistuse tema õige isa kohta.

M a t h i l d e.

Aa — Jumalale tänu! Ma lasen ahju kohe küdema panna. (*Annab Piibelehele kähku kätt.*)

Nüüd wõin sulle ka õnne soowida, õe-mees Piibeleht!

P i i b e l e h t

kumardades.

Wäega helde.

M a t h i l d e

tema kätt kinni pidades, mõtlemisi.

Aga kui nüüd — hm — Ludwig peaks ju edasi luuletama, kui „Pisuhänna“ kuulus kord kahwatama lööb — — Kas wõiksid teda ehk tulewikuski — nii kälimehe poolest — mõne uue romaniga aidata —?

P i i b e l e h t.

Häämeelega, kui mul mõni töö sule all jälle nõnda kujuneb, et teda auhind ähwardab.

M a t h i l d e

weelgi tema kätt hoides.

Aga see paljaks-riisumine — mis on siis sellega? — Ma ei suuda uskuda, et teie — et sina meile miskit kahju wõiksid teha tahta — ma pean sind a u m e h e k s, läbi ja läbi a u m e h e k s, armas õemees!

P i i b e l e h t.

Siss lät sinu arwamine papa omast lahku: temä piäb mind masuurikuks. — Aga tuu paljaks-riisumine polegi minu otustada — tu om Laura asi.

Mathilde

tema kätt lahti lastes ja õe poole pöördes.

Laura?

Laura

kes kogu aja lahendust otsinaval meelisklemisel endamisi on seisnud.

Minu? Keda ma tahan paljaks riisuda?
(*Astub Piibelehe ette.*)

Ma mõistan mõndagi, aga mitte kõik. Kas ei oleks juba aeg, et sa mulle enam selgust annaksid!

Piibeleht.

Sul on õigus. Kae, latseke — loo sõlm on selles, et ma jänest läksin laskma, aga lasksin põdra. Ma tahtsin sinule ennegi wõimalust nõutada oma öökulli meheks wõtta, ilma et tolle iist tarwitseksid ohwrit tuua. Minu nõutamise wiis meeldib aga sinu isale nii wäega, et ta pääle suure kaasaraha ka wiil terwe oma päranduse meile tahab määrata —

Laura.

Aa — selle pärast Ludwigi meelepaha! — Aga seda ei wõi meie ometi mitte wastu wõtta!

Piibeleht.

Minul ei ole siin ligi kõnelda, sest mul ei ole Westmanni-herralt midagi saada — ma olin ainult sinu wahetalitaja. Rönne majade iist wäljakaubeldu kaasaraha kirjutame notariuse man muidugi sinu nime pääle. Mis aga minusse puutub — ma tahaksin endale nüüd seda toredust lubada, et luuletajaks, aina luuletajaks jään, lootes, et naine mind hädäkõrral toetab: ta wõlgnep mulle kassi kostiraha.

Laura

*hakkab naerdes tema mõlemist kõrwast
kinni.*

Minu tahad kassiga üle lüüa? — Tiit, ma hakkam nüüd ka uskuma, et sa suur ärimees oled!

Sander

Piibelehele lähenedes, rõõmsal üllatusel.

Sulemeheks tahad jääda, wennas? Westmanni firmasse ei mõtle sa astuda?

Piibeleht.

Ei. Seks minu äriwaim ei jatku. Suurte waranduste sinna- ja tänna-lükkamisest nende omanikkude wahel wõin antud puhul küll hea tagajärjega osa wõtta, iseäranis

kui tüssatu seejuures minu äiapapa on. Aga ma jääksin jänni ärimasinat juhtides, mis väikestest ja kõige väiksematest warandustest peab suuri kokku mätsima. Tolle ameti tarwis on sinul, Sandri, kahtlemata enämb taipu.

S a n d e r

temale soojalt kätt andes.

See tunnistus teeb sulle au! Õnn kaasa siis luuleteele!

P i i b e l e h t.

T u u soow näis sul südamest tulewat!

W e s t m a n n

kes naerunäol, käed püksitaskus, pealt on kuulanud, astub Piibelehe juure ja patsutab talle itsitades õlale.

Mõistan, pojuke, mõistan: selle taga on mõni uus wigur warjul! Neile lapsukestele wõid ju hambasse puhuda, mis tahad — aga ära m i n d püüa uskuma panna, et niisugune nutimees p ä r i s e l t tindipotti poeb, liiatagi, kui tal taskud raha täis on!

Eesrüe.

HIND 1 RBL.